

AKTUALNO Vprašanje

Letos so organizacije Zveze borcev s pomočjo drugih organizacij uredile mnoga grobišča padlih borcev. Po petnajstih in več letih so postavili mnoge spomenike, plošče ali na drug način obeležili grobove padlim za svobodo. Lep spomenik so napravili v Žabnici, na Jelovici so postavili širi spominski plošče, v okolici znanega pokopališča v Begunjah so dostojno obeležili še štiri kraje, kjer so bili ustreljeni talci. Prav tako so primer-

no označili te kraje na Blegošu, v Zalem logu pri Škofji Loki so postavili spomenik štirinajststorici, od katerih je sedem neznanih žrtv.

Se zmeraj pa čakajo primerne ureditve grobov v Poljanski dolini, v Hotavljah, na Udovcu in drugod. Niti Dražgoše, kot znana prva vas, ki je bila v tem predelu v celoti požgana in je trpela velike človeške žrtve, še vedno nima spomenika. Posebno vprašanje je marsikje tudi ugotavljanje identitet pokopanih borcev. To velja

K. M.

AKTUALNO Vprašanje

1. NOVEMBER — DAN MRTVIH

ŽALNE SVEČANOSTI ob Dnevnu mrtvih na Gorenjskem

V počastitev spomina padlih borcev in talcev bo v kranjskem okraju letos osrednja pro-

GLAS

GORENJSKE

GLASILLO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETNO X. — ST. 85 — CENA DIN 10.—

Kranj, 31. oktobra 1957

Volitve v drugi, kmetijski skupini so potekale takole:

Občina	Število volilnih upravičencev	Glasovalo število	%	Neveljavnih glasovnic število	%
Bled	878	660	75,17	27	4,09
Bohinj	1.386	1.041	75,11	45	4,32
Cerknje	1.037	789	76,08	40	5,07
Gorenja vas	1.701	1.153	67,78	30	2,60
Jesenice	973	754	77,49	75	9,94
Kranj	4.111	3.362	81,78	278	11,24
Radovljica	1.271	1.092	85,91	81	7,42
Škofja Loka	999	783	78,38	26	3,32
Tržič	644	546	84,78	27	4,94
Železniki	1.446	1.250	86,44	25	2,00
Ziri	474	304	64,13	6	1,97
Skupaj	14.920	11.734	78,65	760	6,47

Skupni izid glasovanja za obe proizvajalni skupini za odbornike zboru proizvajalcev v kranjskem okraju je bil naslednji:

Volitev v občinske zbole proizvajalcev se je udeležilo 85,93% volilnih upravičencev

Pri volitvah v občinske zbole proizvajalcev je bilo v kranjskem okraju skupno v obeh skupinah (pričevki industrija, trgovina in obrt ter drugi kmetijski skupini) izvoljenih 289 članov od 628 predlaganih. V občini Gorenja vas bodo volitve za 9 kandidatov ponovili, tako bo skupno izvoljenih

štiri kandidate. Skupno je bilo predlaganih za prvo skupino 526 kandidatov, od tega je bilo izvoljenih 249, po ponovnih volitvah v Gorenji vasi pa bo v prvi skupini skupno 253 odbornikov.

V drugi, to je kmetijski skupini, sta bila predlagana 102 kandidata, izvoljenih je bilo 40 odbornikov, v občini Gorenja vas pa bodo volitve za pet kandidatov ponovili, tako, da bo skupno iz druge skupine 45 odbornikov.

slava v petek, 1. novembra, ob 9. uri na grobišču talcev v Dragi. Govoril bo predsednik Okr. odbora ZB Ivan Bertoncelj-Johan. Ob 10. uri bo žalna svečanost na graščinskem vrtu v Begunjah. Na obeh komemoracijah bo sodelovala jeseniška godba na pihala in moški pevski zbor iz Radovljice. Za obiskovalce, ki bodo prišli z jutranjimi vlaki v Lesce, je zagotovljen tudi prevoz do Begunj.

Ob Dnevnu mrtvih bodo žalne proslave na pokopališčih, pred spomeniki in spominskim ploščami padlih borcev in talcev v vseh krajih Gorenjske. Pripravljajo jih osnovne organizacije SZDL in ZB, ki zbirajo tudi prijave za obisk množičnih grobišč v Dragi in Begunjah.

OLO razpravljal o reformi šolstva

Na skupni seji obeh zborov Okr. ljudskega odbora, ki je bila danes v Kranju, so odborniki najprej poslušali poročilo o reformi šolstva v našem okraju. Tov. Ivo Peterenalj je v svojem poročilu omenil, da je bilo na tem področju že precej storjenega. Že več let so preusmerjali učne programe, uvedli hospitajsko šolo, omogočili šolski inspekciji, da je nudila učiteljstvu čim večjo pomoč, združevali so učiteljstvo v kolektive in podobno. Tako smo v celotnem šolskem sistemu od spodaj že ustvarili pogoje za postopno ukinjanje osnovnih šol in nižjih gimnazij in za organizacijo novih, enotnih obveznih šol, tako imenovanih osemletk, sedemšest letne. Reforma v tej obliki seveda ni možna v enooddelni šoli v oddaljenih vasih z majhnim številom otrok, še večje pa so materialne težave. Kljub temu, da je bilo samo v letošnjem

letu porabljenovo več kot 20 milijonov dinarjev za razno popravilo 35 šolskih poslopij, je ponekod pomanjkanje učnih prostorov zelo hudo.

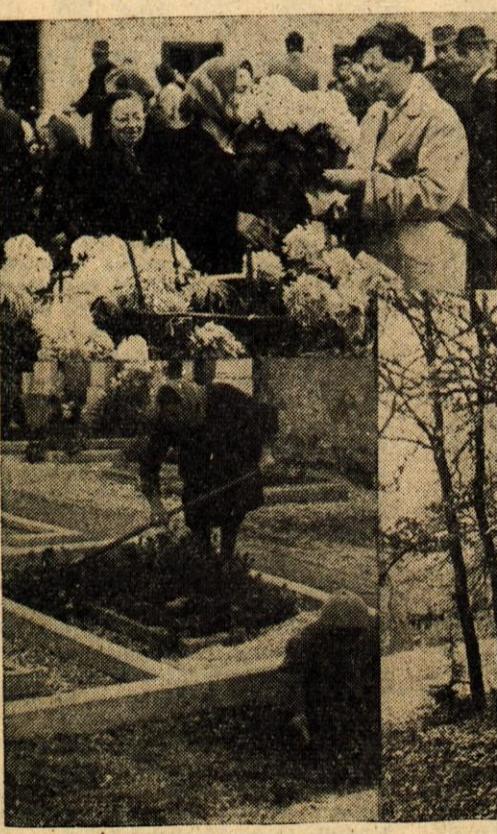
Po ponoči se je oglašil tudi odbornik Vinko Hafner, ki je pojasnil predvsem ekonomsko stran tega problema. Razen organizacijskih in drugih predpripriprav je tu, kot je dejal on, predvsem težava zaradi pomanjkanja šolskih prostorov, učil in opreme kakor tudi potrebnih stanovanj za pedagoške delavce.

Na seji so prav tako razpravljali o zaključnih računih gospodarskih organizacij v lanskem letu, o razrešitvi in imenovanju upravnih organov Okrajnega ljudskega odbora in o vsklajevanju nekaterih predpisov. Po skupni seji sta zbor prizvajalcev in okrajni zbor zasedala ločeno.

K. M.

V sliki Ob Dnevnu mrtvih se spomnimo vseh naših prednikov, žalosti žrtv naše revolucije, katerih spomin nam v naših srcih nikoli ne bo zbledel, hvaležna domovina pa se jih bo spominjala iz roda v rod, iz veka v vek.

Grobovi bodo lepo okrašeni z rožami in na trgu kot v celičarnah je bil promet s cvetlicami zadnje dni zelo živahen (levo zgoraj).

Na pokopališčih bodo grobovi urejeni najlepše (levo spodaj). Stevilne grobove padlih borcev za svobodo bo okrasila jesenska priroda, prav gotovo pa na teh grobovih ob Dnevnu mrtvih ne bo manjkalo tudi svežih cvetlic, saj nam je spomin na naše žrtve preveč drag.

Prizadeven šolski odbor in učiteljski kolektiv

Drugi mesece pouka v šolskem letu 1957/58 bo skoraj za nami. Starši, ki imajo otroke v 1., 2. in 3. razredu osemletk, z zanimanjem sledijo učenju svojih otrok, da bi se prepricali o dobrih in morebitnih slabih straneh reformirane šole. Tudi nas je zanimalo, kako se reforma uveljavlja, pa smo se oglašili na osemletki »Simon Jenko« v Kranju ter zaprosili ravnatelja tov. Leona Janškoveca za kratke razgovore.

»Kako ste zadovoljni z uresničevanjem reforme na vaši šoli?«

»Dela je veliko in učitelji se trudijo, da bi učencem kar največ nudili. Z njihovim prizadelenjem sem zadovoljen in prepričan sem, da uspehi ne bodo izostali. Na šoli imamo tudi dva poizkusna razreda, kjer delajo učitelji pod vodstvom Zavoda za proučevanje šolstva LRS.«

»So starši tudi zadovoljni?«

»Upam, da. V začetku šolskega leta smo sklicevali roditeljski sestanki za vse razrede in razložili staršem nekatere spremembe v zvezi z reformo ter jih seznanili s težavami zaradi pomanjkanja prostorov, učnih moči itd. Vsak razrednik oziroma

predmetni učitelj je nato povedal nekaj o pomenu novih predmetov in seznanil navzoče z dolžnostmi otrok in staršev v novem šolskem letu. Za razgovore s starši smo uvedli poseben urnik.«

»Kako dela vaš šolski odbor?«

»Svojih nalog se je resno lotil. Pomagajo mu štiri komisije, ki so bile ustanovljene že v začetku leta. Komisija za učila in druge materialne zadave je navezala stike s tovarno »Iskro« in nekaterimi drugimi podjetji, da bi na ta način preskrbela razno orodje ter kovinske, tekstilne, usnjarske in druge ostanke za našo delavnico. Nadalje imamo še komisijo za socialno varstvo, komisijo za vzgojo ter komisijo za izvenšolsko udejstvovanje učencev.«

»Kakšne težave vam nagajajo?«

»Manjka nam učnih moči, pa tudi ena telovadnica za dve šoli je premalo. Zaradi tega smo morali pouk telovadbe skrčiti z predpisanih treh na eno uro. Zadnje tri tedne smo imeli okrnjen pouk tudi zaradi epidemije gripe in napredek ni bil takšen, kot bi moral biti,« je zaključil razgovor tov. Janškovec.

—ey

TE DNI PO SVETU

△ Podpredsednik Edvard Kardelj, ki se je mudil s spremstvom na večnevnem uradnem obisku v Grčiji, se je v ponedeljek vrnil v Beograd. Ob vrnitvi je izjavil, da so bila pričakovanja, ki jih je obetalo do srečanja, več kot izpolnjena. Medsebojno razumevanje in pripravljenost na sodelovanje, ki ju goji tudi grška vlada, so najboljše potrdilo, da naših dveh dežel ne vežejo samo vezi tradicionalnega prijateljstva, marveč tudi sedanje skupne koristi, ki se prišle tekrat jasno do izraza. Razgovori so potrdili, da sedanje sodelovanje Grčije in Jugoslavije ni samo podlaga prijateljstva naših narodov, marveč tudi činitelj miru, varnosti in miroljubnih stikov med narodi v tem delu sveta.

△ V ponedeljek dopoldne je bila v Beogradu seja predsedstva Zveznega odbora SZDLJ, na kateri so obravnavali nekatera pereča zunanjepolitična vprašanja in razpravljali o pripravah na volitve poslavcev Zvezne ljudske skupščine in republiških ljudskih skupščin. Predsedstvo je ugotovilo, da čakajo Socialistično zvezo važne in obsežne naloge v zvezi s pripravami na bližnje volitve v Zvezno in republiško skupščino.

△ Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović je prispel v ponedeljek z letalom iz New Yorka v London. Nača delegacija se je namreč tudi letos udeležila zasedanja Generalne skupščine. Z namenom, da prispeva k ugodni ureditvi perečih mednarodnih problemov, med katerimi sta na prvem mestu vprašanje razročitve in napetost na Bližnjem vzhodu.

△ V ponedeljek se je Generalna skupščina Združenih narodov sestala k razpravi o sirske pritožbi, da Turčija ogroža njeno varnost. Govorilo je več delegatov, med njimi tudi jugoslovanski predstavnik dr. Jože Brilej, ki je med drugim poudaril, da je položaj očitno resen. Treba je pravočasno zastaviti nevarne tendence, ki so se začele razvijati, in kreniti v drugo ugodnejšo smer. To bo terjalo skrajne napore od vseh nas, ki nočemo, da bi se položaj še poslabšal, temveč si prizadevamo, da bi učinkovito in čimprej odstranili resen vir napetosti. Samo tako bomo prišli do zaključka, ki bo v skladu z zahtevami položaja – zavaroval varnost in pravilne koristi Sirije ter zagotoviti mir na Bližnjem vzhodu in na svetu snolu.

△ Zvezni izvršni svet pod predsedstvom podpredsednika Rodoljuba Čolakovića je na seji v tork sprejel osnutek zakonov o javnih uslužbenicih in pokojniškem zavarovanju ter več uredb, odlokov in sklepov. Poudarjeno je bilo, da je pomen zakona o javnih uslužbenicah v tem, da naj odstrani nejasnosti in nedoločnosti v dosedanjih predpisih tega področja, da okrepi in razvije zakonitost v delu javnih služb in natančneje uredi položaj uslužbencev v njih.

△ V Berlinu se je v tork začela skupščina Svetovne federacije bivših borcev, na kateri se je zbralo 250 delegatov posameznih organizacij iz 35 dežel. Mimo drugih vprašanj bodo na skupščini obravnavali tudi razročitve in prepoved jedrskih poskusov, tehnično pomoč nerazvitim deželam in druge zadeve. Predsednik FLRJ Josip Broz-Tito je v poslanici, ki jo je poslal skupščini Svetovne federacije bivših borcev, poudaril med drugim, da je zdaj v času epochalnih, znanstvenih in tehničnih dosežkov jasno, da bi bila morebitna vojna največja katastrofa za vse človeštvo. Zategadelj morajo posebno bivši borce zastaviti vse svoje moči, da bi doganjajo človeškega genija služili zgolj mirnim namenom ter napredku in blaginji človeštva.

△ Predsednik republike Josip Broz-Tito je dobil nenadno ponovni napad akutne lumboishialje. Zaradi tega v prihodnjih mesecih ne bo mogel na nobeno potovanje v tujino ter je moral opustiti tudi predvidene obiske v nekaterih azijskih deželah.

IZDAJA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO IN TISKARSKO PODJETJE »GORENJSKI TISK« / DIREKTOR SLAVKO BEZNICKI / UREJENIK MIRO ZAKRAJŠEK / TELEFON UREDNIŠTVA ST. 475, 397 — TELEFON UPRAVE ST. 475 / TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRAJNU 61-KB-1-Z-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA 50 DINARJEV

LUDJJE IN DOGODKI POPOLNA ZMEDA

Vladna kriza v Franciji je vstopila v peti teden. Spodletelo je tudi Guyu Molletu, pa čeprav so mu napovedovali uspeh. Že več ko mesec dni kolobar mandat za sestavo nove vlade med vodilnimi francoskimi političnimi osebnostmi toda brez uspeha. Nihče od izbranih ni imel doslej ne sreče, ne poguma, ne moči, da bi se uspešno spoprijel s francoskimi težavami in francosko skupščino. Kajti to sta dve stvari. Na žalost ni mogoče reči, da tisto, kar bi lahko žares ozdravilo francoske težave tudi prija sedanjem francoski skupščini. In v tem je velika nesreča vsakega francoskega politika, ki se oprime krmila Francije. Ce hoče dejansko zgrabit težave za roge, mu parlament spomakne tla pod nogami, če pa hoče ugoditi muham Vladajočih skupin v parlamentu, pa ne more biti kos težavam. In tako se čarobni krog francoske brezizhodnosti spet zapre.

Guy Mollet je dolgo časa dobro vozil, ko je prvikrat prišel na oblast. Postavil je celo rekord v vztrajaju na francoskem krmilu — celih 15 mesecev, medtem ko povojno povprečje za francoske vlade znaša le pol leta. Zdaj sicer ni imel takšnih visokih namenov, ko se je vnovič pojavil pred skupščino, saj so mu njegovi pajdaši v koaliciji, klerikalno-ljudska-republikansko gibanje, postavili vnaprej rok vladanja 4 mesecev. Tudi za tako skopu privolitev v sodelovanju pa so morali socialisti Guya Molleta plačati pre-

cejšen davek koalicijskim partnerjem in desnici. Pa tudi tako popuščanja in odstopanja od socialističnih načel niso prinesla haska Molletovi predloženi vladni. Skupščina jo je zavrnila z 290 proti 227 glasovi.

Takega neuspeha pa je kriv Guy Mollet sam. Namesto, da bi se udinjal desnici in dvoril srđinskim strankam, bi se lahko obrnil na levo, tja kamor bi se po vsej logiki socialistične stranke moral usmeriti. Sodelovanje vse levice bi prineslo trdno velenje in solidno vlado, ki bi lahko izpeljala vrsto zelo koristnih ukrepov za nadaljnjo politično in gospodarsko usodo Francije. To možnost pa si Mollet stalno zapira, ko brez pomisleka odklanja sleherno sodelovanje s Komunistično partijo Francije. Cetrtna komunistična poslanec v francoskem parlamentu ni mala stvar in nanje mora računati vsakdo, pa čeprav je kot z nasprotniki. V hipu, ko se je pa Guy Mollet odločil za odklonitev sodelovanja z levico, je moral prodati dušo desnicu, da bi lahko uspel. Vse pa kaže, da desnica danes ne ceni več toliko Molletove duše in je zato raje znova pogledala v oči popolni zmidi v deželi, kot pa postavila na predsedniški prestol socialističnega prvaka Molleta.

Kriza se tako nadaljuje, dežela pa je v hujši zmidi, kot je to bila kdajkoli dozaj.

K temu se je pridružil še val stavkovnih gibanj. Zadnji dnevi potekajo v znamenu ostrega protesta delavskega razreda proti gospodarski politiki fran-

coskih vodilnih krogov. Spopadi delavcev s policijo, eksplozije solzilnih bomb, en mrtev in nekaj desetin ranjenih — vse to so znamenja ostrega razrednega spopada in čedalje hujše krize francoskega družbenega sistema.

Francija kljub vsemu ni revna dežela. Prav njena bogastva in sposobnost ji pravzaprav še edino omogočajo, da lahko še toliko časa vztraja na dosedanjih politiki, ne da bi bankrotirala. Toda ali lahko gre to v nedogled? Prorač, primanjkljaj dosega astronomsko vsoto tisoč milijard frankov. Mollet je predlagal nove davke in varčevanje, ki naj bi zmanjšale ta primanjkljaj za četrtino. Toda tudi to ni rešitev. Po drugi strani pa Francija vsak dan troši nad dve milijardi frankov za nesinston alžirsko vojno, samo da ohrani utvaro o »francoskem Alžiru«.

To je velik nesmisel, toda nesmisel, ki dnevno stane toliko in toliko denarja in tudi mladih francoskih živiljenj na alžirskem bojišču. Kljub očitnemu položaju pa se žal ne najde stranka, ki bi imela dovolj pogumov poglejati stvarnosti v oči in tudi ukreniti potrebne rešilne ukrepe. Dolgo časa seveda takšna zaslepjena politika ne bo mogla voditi tako visoko civilizirane dežele, kot je Francija. Spričo trmolagosti vodilnih meščanskih politikov pa bo žal trajala vse doletje, dokler si jo bo razvita Francija lahko še »privočila«.

MARTIN TOMAŽIĆ

naša kronika

AKADEMSKI PEVSKI ZBOR
»TONE TOMŠIČ«
NASTOPIL V KRAJNU

Kranjsko akademsko društvo je v počastitev 40. obljetnice Oktobrsko revolucije priredilo v sredo zvečer v veliki dvorani Sindikalnega doma v Kranju koncert akademskoga pevskega zabora »Tone Tomšič« iz Ljubljane. Spored tega večera so dopolnjevali še akademski oktet ter nastop solistov in recitatorjev.

Poslušalci, ki so se udeležili tega nedvomno umetniškega večera — v pretežni meri je bila zastopana mladina — so zapuščali dvorano pod dojmom najprejšnjih vtisov, ki jih lahko zapusti zgolj tenkočutna izbira in brezibno izvajanje programa.

Srečanje z Aakademskim mešanim zborom p. v. prof. Janeza Boleta, ki steje 65 članov, je pomenilo lepo doživetje za ljubitelje pevske kulture. Vsekakor je zbor, ki je lani slavil 10-letnico svojega dela, zelo homogeno glasbeno telo, oplemenjeno s sočnimi glasovi, ki pridejo do polnega izraza v vseh legah. — Tudi nastop akademskoga oktetata je potrdil sloves, ki ga uživa, hkrati pa je žel pri poslušalcih laskavo priznanje — laskavo zlasti zato, ker je bil ustavnovljen še lani. Prijetno je presenetil tudi solist Peter Bedjanič, ki je ob spremljavi klavirja zapel Danila Bučarja pesem »Delavec« in arijo P. I. Čajkovskega iz opere »Evgenij Onjegin«.

S.
KUHARICE SOLSKIH
MLEČNIH KUHINJ
SE IZOBRAŽUJEJO

Zveza ženskih društev okraja Kranj je skupno s sveti za varstvo družine priredila nekaj tečajev za kuharice v mlečnih kuhinjah. Ti tečaji so v Skofji Loki, Tržiču in Kranju zelo dobro uspeli. V Kranju so tečajnice same izrazile željo, da bi rade obiskovalke še en tečaj, v katerem bi se naučile kuhati enolončnice. Tudi želja Zvezze ženskih društev je, da bi se mlečne kuhinje počasi spremene v šolske kuhinje, v katerih bi učenci lahko dobili razen malice še kisilo. Tečaji za kuharice v mlečnih kuhinjah se nadaljujejo in bodo v vseh občinah kranjskega okraja.

V PIJANOSTI
GA JE ZABODEL Z NOŽEM
Florijan Kacin iz Stražišča pri Kranju je v nedeljo, 27. t. m. ob 8. uri zjutraj so v gozdu nad Hrušico pri Jesenicah našli moško truplo. Ugotovili so, da je bil to 67-letni Anton Polik, po poklicu tehnik, ki je nazadnje stanoval v Banji Luki. Medtem, ko se vzpenjal po strmem terenu v smeri državne meje, je padel v prepad.

PRETEP

NA GABRŠKI GORI

Dne 26. oktobra v večernih urah je elektrifikacijski odbor na Gabrški gori nad Poljanami priredil zabavo. Ob tej priložnosti je 19-letni Ludvik Buh iz Poljan udaril Jakoba Bogataja z debelim, 2 m dolgim kolom po glavi. Zdravnik je ugotovil pri tov. Bogataju pretres možganov. Storilec se bo za to svoje dejanje še zagovarjal.

OGENJ UNIČIL AVTOMOBIL

Na cesti Kranj — Jesenice v vasi Černivec se je avtoprevozniku Jožetu Bizjaku iz Kranja dne 27. oktobra vnel motor osebnega avtomobila. Avto je do kraja zgorel. Škoda je ocenjena na približno 300.000 dinarjev.

OKRNJEN POUK NA KAMNIŠKI GIMNAZIJ

Solski odbor na kamniški gimnaziji je imel v četrtek sejo, na kateri je obravnaval težave ob začetku šolskega leta. Profesorji zbor še vedno ni popolni. Manjkata dva profesorja in nekateri razredzi že dva meseca nimajo urejenega pouka v vseh predmetih.

Z.

ŠAH

Kranj, 30. oktobra. — Danes dopoldan so bile odigrane prekinjene partie IV. kola državnega šahovskega polfinaličnega turnirja. Srečanja so se končala z naslednjimi izidi: Crepinšek: Bidev remi, Smalibegovič: Vukovič 0:1, Puc: Nikolić 1:0 (kontumac, ker črni ni prišel k nadaljevanju). Nikolić se je pričočil, vendar razsodisce še ni dalo dokončne potrditve o sodnikovi odločitvi. Partija Tomšič: Bertok je ponovno prekjena v remi poziciji.

4. november
začetek cepljenja
proti otroški paralizi

O otroški paralizi je bilo zadnje čas že mnogo napisanega. Naša javnost je v glavnem seznanjena s potekom bolezni, z nevarnostmi in posledicami, ki jih prinaša. Znano je tudi, da precej dolgo potekajo priprave za cepljenje proti teji bolezni. Sedaj so te priprave končane. Še nekaj dni in začela se bo človekoljubna akcija, ki ima name začetiči najprej naše najmlajše. Mnogo truda, dobre volje in vztrajnosti je bilo potrebno, da je bilo vse pripravljeno. Sedaj pa je vrsta na starših.

DNE 4. NOVEMBRA PRIČNEMO
PO CELEM OBMOČJU OKRAJA
KRANJ CEPLJENJE, o katerem bodo starši obvezeni z vabilu. Zato ker bo cepljenja opravljale potupoče ekipe je potrebno, da starši prinesejo otroke točno v dočlenjenem roku na cepljenje. Tisti, ki bi pomoroma ne prejeli vabilo, naj klub temu pridejo.

V interesu vseh staršev je, da sprejemo dragoceno pomoč, ki jo nudi njihovim otrokom naša skupnost in jih obvarujejo pred eno izmed najbolj zbrtnih in ludih bolezni.

Okrajni higieniski zavod

KAJ SODIMO O...

UREDITVI GROBOV PADLIH BORCEV IN TALCEV

Vinko Biček, član komisije za spomeniško dejavnost pri Okrajnem odboru ZB Kranj: »Večina pokopalnišč še ni urejenih in prav tako tudi ne vsi grobovi padlih borcev. Tega ne moremo pripisovati malomarnosti, ampak moramo upoštevati, da bi že marsikso grobišče uredili, če bi imeli za to potrebna sredstva. Na pokopalniščih bi bili najlepši spomeniki padlim estetsko urejeni skupni grobovi. Mislim tudi, da bo treba zaščititi vse posamezne grobove padlih borcev na pokopalniščih, da jih ne bodo po desetih letih prekopali.«

Podpredsednik Okrajnega odbora ZB Kranj Martin Košir: »Okrajni odbor ZB je že sestavil načrt za ureditev vseh grobov padlih borcev in talcev in ga bo poizkušal urediti s pomočjo občinskih organizacij ZB in SZDL. Najprej bi bilo treba urediti grobišče Davovec pod Krvavcem, kjer leži okoli 30 borcov II. grupe odredov, in grobišče pri Gorenji vasi, kjer je pokopanih 29 borcov Prešernove brigade. — V kranjski občini so gro-

bovi padli lepo oskrbovani, tudi tisti, v katerih počivajo neznanji borci.«

Albin Polk, Jesenice: »Grobišča so v naši občini povsod urejena. V mestu jih vzdržuje komunalno podjetje, po vaseh pa skrbijo za njuno organizacijo ZB in SZDL. Na jeseniškem pokopalnišču so postavili ploščo vsem borcem. Tudi na Blejski Dobravi in na Obrancu so grobovi padlih vse lepo lepo oskrbovani.«

Franc Jere, Radovljica: »Na območju radovljške občine moramo urediti samo še tri grobišča, in sicer v Ljubnem, v Lesčah in v Radovljici. V vseh teh krajih bodo postavili spomenike padlim talcem. Spomenik, ki bo stal v Ljubnem, je že v delu, v Radovljici pa ga bodo odkrili v prihodnjem letu. Grobišče talcev in Dragi je dokončno urejeno in vse leto oskrbovano. Tudi padli v Begunjah imajo dostenj spomenik. Na teh dveh krajih se zbere za dan mrtvih vsako leto velika množica ljudi iz vseh krajev Slovenije, pa tudi sicer se ustavi tam marsikater obiskovalec.«

RAZVOJ TURIZMA

možen tudi brez večjih sredstev

Na Gorenjskem, ki je zelo pomembno turistično območje v državi ter uživa že sloves in tradicijo, smo se po vojni lotevali že mnogih ukrepov, ki pa niso zadovoljivo pripomogli k razvoju te važne gospodarske panoge v okraju. Tako so ugotavljali na torkovi seji sveta za turizem in gostinstvo OLO, ki se je je udeležil tudi ljudski poslanec Mirko Zlatnar. Gostinsko turistične kapacitete so še vedno manjše, kot so bile pred vojno, ker so nekateri teh objektov spremenjeni v stanovanja in podobno. Ostro pa so člani sveta kritizirali subjektivne slabosti, zlasti nezainteresiranost gostinsko turističnih in trgovskih podjetij ter občin za napredok te gospodarske veje.

Ni samo Bled...

Nekateri turistični krogi napačno smatrajo, da predstavljajo gorenjski turizem lahko samo Bled ter kvečemu še deloma bohinjski kot in zgornjesavska dolina. Ne! Vse kraje v našem okraju, od Poljanške doline, Jezerskega, do Planice in Bohinja, skratka, celotno Gorenjsko lahko štejemo kot območje, ki ima zelo ugodne pogoje za turizem, kjer je moč turizem razvijati z relativno majhnimi stroški, če bi bila gostinska in trgovska podjetja, turistične organizacije in lokalni oblastveni organi bolj prizadetni in iniciativni.

Tudi privatnike zainteresirati

Med drugim bo treba spet zainteresirati tudi privatnike, ki se v času turistične sezone morejo uteniti ter oddajati turistom sobe, kot je bilo to že pred vojno. Tako, recimo, pol Dubrovnika tudi zdaj živi od tega, da oddajajo ljudje tujiske sobe. Tudi v radovljiski občini so s tem letos že uspeli. Ljudje so pripravljeni oddajati sobe in si na ta način tudi povečati dohodek, vendar jih moti predvsem dvoje. Občinski organi te privatnike obdavčujejo, dostikrat tako, da so le-ti celo ob otroške doklade. Naslednja stvar pa je ta, da potem takemu privatniku vrijejo kakuge podnajemnika če: »Če si se lahko utesnil med turistično sezono, se boš lahko še potem, ko je taka stanovanjska stiska.« Interes turizma pa zahteva, da lokalni organi opustijo v teh primerih tako obdavčevanje (pomisli, da bi se zaradi oddajanja privatnih turističnih sob razvila nova oblika kapitalizma na vasi, so smešni) kot tudi vsiljevanje podnajemnikov. Mar ni kratkovidno in že nevzdržno to, da zahtevamo nove hotele, hkrati pa preprečujemo, da bi izkoristili te, že obstoječe kapacitete in s tem pripomogli še k temu, da bi ljudje, ki so voljni oddajati sobe na račun svoje udobnosti, nekaj zaslužili. Tem privatnikom bi kazalo omogočiti celo to, da bi lahko najemali kredit za ustreznejšo opremo tujiskih sob. Na ta način bi tudi omogočili letovanje številnejšim domaćim turistom, katerih denarnice ne zmorejo dragih pensionov v hotelih. Hkrati bi z dodajanjem privatnih turističnih sob pa, bi bilo treba urediti še to, da bi gostinska podjetja nudila te vrste turistom hrano po primernih cenah, za kar zdaj ne kažejo posebne vneme.

Dva meseca v letu dela, potem pa so gosti skoraj nezaželeni

To pa že odpira poseben problem gorenjskega turizma: gostinsko turistična podjetja in njihovi uslužbeni kažejo v večini primerov tako malo zanimanja za dobro gospodarjenje in razvoj turizma, da postaja to že sramotno. Vzroke za to je treba čimprej temeljito preveriti in se lotiti zdravilnih ukrepov. Bržkone so vzroki, med drugim, tudi v sedanjem plačnem sistemu in pavšnem, nizkem obdavčevanju. Mnoga ta podjetja si v začetku leta prioriteto od občin čim nižji pavšal, delajo dva tri mesece v sezoni, potem pa lokale zapro, ker so zaslužili plače za vse leto.

Zanimivo je tudi to, da gostinsko turistična

Svet za turizem in gostinstvo OLO ugotavlja: že kar zvrhana mera zanemarjenosti tega področja, neprizadevnost podjetij in občin

Sleheni košček naše Gorenjske je že narava kot nalašč ustvarila za turizem

Na sliki: **ZELEZNKI**

podjetja tožijo, da niso primerno urejena, vendar pa ne najemajo kreditov, ki ostajajo neizkorisceni (sam 3 podjetja v okraju so se poslužila letos kreditov). Bojijo se nameč anuitet, ker trdijo, da še dosedanjih kreditov ne morejo odplačevati. Predvsem pa je — tako je ugotovil svet na svoji torkovi seji — krivo nezadostno zanimanje podjetij, saj bi višji oblastni forumi tu marsikaj pomagali. Pa tudi občine kažejo sila malo zanimanja za razvoj gostinstva in turizma. V zvezi s tem je bila na seji sveta omenjena še zlasti jeseniška občina, ki da je

ta razvoj bolj zavirala kot pospeševala. Okrajni ljudski odbor je letos nekatere sklade, med njimi tudi sklad za gostinstvo in turizem, decentraliziral na občine, ki pa so v posameznih primerih ta sredstva uporabljala v povsem druge namene.

O problemu turizma na Gorenjskem je v sredo razpravljal tudi strokovni svet Izvršnega sveta LRS. Okrajni ljudski odbor Kranj pa namerava, kot smo zvedeli, posvetiti v kratkem posebno sejo samo tej aktualni problematiki.

M. Z.

OB DNEVU VARČEVANJA

Kamen na kamen . . .

Tudi Gorenjci čedalje bolj varčujemo - Več kot 20 milijonov dinarjev novih prihrankov v enem mesecu

Zivljenje je draga. Tako danes ugotavljamo in v bodočih letih bo vsa skrb skupnosti, da se zivljenjski pogoji izboljšajo.

Morda pa prav zato, ker zivljenje zahteva čimvečje treznosti in resnosti, ljudje v našem okraju v zadnjih letih čedalje bolj varčujejo. Hranilno knjižico ima malone vsak 6. prebivalec. Svoje prihranke vlagajo delavci, kmetje in celo šolska mladina. Samo Narodni in komunalni bankam v okraju je 17.246 vlagateljev že zaupalo več kot 283 milijonov dinarjev svojih prihrankov. Tu pa še niso vključene hranilne vloge pri poštnih uradih in zadružnih hranilnicah.

Značilno je, da hranilne vloge v zadnjih letih stalno naraščajo. Ljudje povprečno vsak mesec vložijo dvakrat do trikrat več svojih prihrankov na knjižico kot pa dvignejo že vloženega denarja oziroma zaprosijo za posojila. Največji, došlej rekordni porast, je zabeležen v preteklem septembru (za oktober še ni končnih podatkov). Skupna vsota zaupanih prihrankov se je v tem mesecu namreč povečala za novih 19.641.000 dinarjev. Ce bi pa prišeli še zadružne hranilnice oziroma njihove hranilne odseke, bi skupna vsota povečanih hranilnih vlog gotovo bila visoko nad 20.000.000 dinarjev. Toliko v enem samem mesecu! Največji dvig skupnih prihrankov so zabeležili v podružnicah Komunalne banke in sicer za novih 9 milijonov in 808.000, za tem

pri NB za 5.710.000 in pri pošti za 4.123.000 dinarjev.

Pionirji s Primskevga prihranili 600.000 dinarjev.

Varičevanje je prav tako postalo priljubljeno med šolsko mladino. Le-ta varčuje za knjige, igrače, razne rezervizite, izlete in podobno. Samo Narodna banka ima med svojimi vlagatelji več kot 2000 šolske mladine, v glavnem iz Kranja. Veliko pobudo za varčevanje med mladino je dal tudi posebni film »Poberi dinar«, ki so ga pred kratkim prikazovali. Samo v Kranju si je na 11 predstavah ogledalo ta film več kot 3500 otrok. V pismu, ki ga pišejo pionirji odreda »Stane Kavčič« s Primskevga Komunalni banki, pravijo med drugim, da so v treh letih že prihranili 600.000 dinarjev. Komunalna banka pripravlja v okviru svetovnega dneva varčevanja — 31. oktobra, tudi posebne nagrade za najboljše skupine in posameznike pri organizaciji varčevanja, kar je zlasti pri mladini vzgojnega pomena.

Skupna vsota vloženih prihrankov, ki v okraju presegajo več sto milijonov dinarjev, pa ne kaže samo zaupanje posameznika do skupnosti, marveč predstavlja tudi znatno pomoč v skupnem naporu za vsestranski razvoj in izboljšanje življenjske ravni celote in hkrati tudi posameznika. Tu se odraža staro geslo: »Kamen na kamen.«

K. M.

Prodajna cena teh rožičkov je od 600 do 1200 din. Rženi rožički so velikega pomena za zdravstvo in tudi iz drugih držav po njih zelo popravljajo. Kaže, da je gorenjska zemlja zelo primerna za pridelovanje rženih rožičkov.

S.

ZAGO V BRITOFOU SO OBNOVILI

Zaga v Britofu je stara že nad 50 let in ravno toliko tudi stroji. Pred kratkim so jih vse popravili in zaga je te dni ponovno začela redno obravljati. Na leto lahko predelajo v tem obratu 5000 kub. metrov lesa. — Podjetje pa nima toliko dela, zato ima že nekaj časa zaposlenih le 9 ljudi, ki predelajo približno 3000 kub. metrov lesa na leto.

Cr.

ZA LEPSÉ LICE JESENISKE BOHLIŠNICE

Pred poslopjem jeseniške bolnišnice je lepo urejen park. Da bo park služil zgolj bolnišnici, grade okrog njega betonsko ograjo, ki bo skoraj dograjena. Razen ograje grade tudi novo vratarnico. Z dograditvijo teh objektov bodo poslopja bolnišnice — bolnišnica, poslopje za osebje, stanovanjski blok za zdravnikov in park, tvorile enotno kompleks.

U.

Tako ne smemo več

Ni občine v našem okraju, ki ne bi imela pogojev, da bi sebi, podjetjem (gostinskim, trgovskim, obrtnim) in prebivalcem zagotovila večje dohodke tudi s turizmom. Toda ugotovite, ki smo jih ravno te dni slišali na seji Sveta za turizem in gostinstvo OLO, povedo, da se občine ne zanima dovolj za razvoj turizma na svojih območjih. Seveda ne moremo metati vse v en koš, ker posamezne občine skrbijo za turizem bolj, druge manj.

Okrajni ljudski odbor je v svojem letošnjem družbenem planu in proračunu decentraliziral med drugim tudi sklad za pospeševanje turizma in gostinstva. Ta sredstva so bila porazdeljena na občine, s čimer so le-te dobile izdatnejšo materialno osnovno za pospeševanje te gospodarske veje. Toda zdaj ugotavljamo, da posamezne občine tega niso izkoristile, ali pa vsaj le zelo malo, za razvoj turizma in gostinstva. So pa primeri, ko so občine segle celo po ukrepib, ki turizem zavirajo. Tako, denimo, jeseniška občina teži za tem, da posamezne prostore v gostinsko-turističnih objektih spremeni v stanovanja; tega pa si kljub stanovanjski stiski ne smemo privočiti.

Lokalni oblastveni organi se tudi premo zanimajo, kako gospodarijo gostinska podjetja. Le-ta pa si često prizadevajo, da dosežejo čim manjši pavšal. Ta pavšal nekaterih velikih gostinskih podjetij pa znaša v nekaj primerih komaj toliko ali pa celo manj kot davčna obveznost privatnega gostilničarja. Vendar se je pokazalo, da je takšna davčna politika le potuba slabemu gospodarjenju.

Okrajni svet za turizem in gostinstvo je spomladi letos postal občinskim ljudskim odborom poročilo o lanskoletni turistični dejavnosti. Iz zapisnikov sej občinskih svetov za turizem in gostinstvo pa ni razvidno, da bi to poročilo obravnaval en sam občinski organ.

Nezadostno zanimanje za razvoj turizma in gostinstva pa ni značilno samo za oblastvena, marveč tudi za nekatera politična občinska vodstva.

Občinski odbori SZDL in občinski ljudski odbori naj bi skupno s sveti za turizem in gostinstvo, gospodarski sveti oziroma sveti za blagovni promet, s turističnimi društvami in z zainteresiranimi podjetji priredili konferenco, na katerih bi proučili turistično problematiko svojih območij. Toda take konference, kolikor je značilno, niso nikjer uspeli sklicati. Razmeroma najbolj se je trudil, da bi pripravil tako konferenco, Občinski odbor SZDL Radovljica (v tej občini so si tudi sicer prizadevali razviti turizem in gostinstvo), vendar mu nobeno izmed treh turističnih društev v občini ni posredovalo problematike. Skoraj nič niso lokalni oblastveni in politični organi proučevali takih žgočib in neurejenih problemov, kot so, denimo, neustrezeni plačni sistem ter delavsko samoupravljanje v gostinskih, zlasti sezonskih podjetjih. Prav tako je nujno, da bi se ti lokalni organi bolj zanimali za turistična društva. Odborniki teh društev so večina starejši ljudje, podmladka je razmeroma malo. Mnoga turistična društva se omejujejo predvsem na obravnavanje predvsem komunalnih problemov (urejanje cest, zunanjega podoba krajev, razsvetljavanje itd.), namenito da bi proučevala kompleksno turistično problematiko svojih območij, nanjo opozarjala ljudske odbore ter pritisala na gospodarske podjetje, da bi ta vprašanja urejala. Ponekod pa turističnih društev še nimajo. Tak primer je v Cerkljah, ki pa bodo s skorajnjim začetkom obravljanja žičnice na Krvavec postale močan turistični center.

Naloga lokalnih oblastvenih in političnih vodstev pa je še širša, saj je treba vzbrati zanimanje za razvoj turizma tudi pri drugih gospodarskih organizacijah in pri vsem prebivalstvu. Mar sme trgovina ostati brezbržna sprica lepih možnosti, ki jih njej nudi turizem? Toda vse kaže, da pojmi o tem, kakšno vlogo imajo v turizmu trgovina, obrt, pa tudi druge panoge, niso še jasni.

Vse to pa kaže, da smo kljub tradicijam še nerodni in tudi premalo pridni in skrbni prvošolčki, če primerjamo naš gorenjski turizem s sodobnim turizmom v zapadnih državah.

M. Z.

KOMBINIRANO SKLADIŠE KROMPIRJA V NAKLEM BO KMALU ZGRAJENO

GLES GORENJSCHE

KOMBIKIRANO SKLADIŠE KROMPIRJA V NAKLEM BO KMALU ZGRAJENO

Ze nekaj let po osvoboditvi priprejajo v Naklem redne živinske sejme. Sejemske prostorje je zadružna zveza se že nekaj časa ukvarjala z mislijo, da bi zgradila prvočasno stavbo, kjer bi bili živinski sejni lahko ob vsakem vremenu. Strokovnjaki OZZ so si ogledali nekaj takih zgradb v inozemstvu, vendar so menili, da bi bil pri nas takšen hlev pre malo izkorisčen. Potem so napravili načrt za kombinirano skladišče, v katerem bo prostora za 90 wagonov krompirja. Skladišče bodo čez poletje preuredili v hlev, kjer se bo zadrževala živilna v času sejm. Poleg skladišča gradijo tudi veliko stekleno dvorano, v kateri bo prostora za približno 300 obiskovalcev sejmov. Zgradba bi morala biti končana že konec tega meseca, pa se je gradnja nekoliko zavlekla. Vse-

PRIDELOVALCI KROMPIRJA SO TEKMOVALI

V kranjskem okraju je letos tekmovalo za večje pridelke krompirja 53 skupin s 598 udeleženci. Najboljši uspeh je imela skupina iz Zaloge v občini

SADNO DREVJE SO PRAVOCASNO ZAVAROVALI

V Kmetijski šoli v Poljčah so letos spomladi ob slani pravocasno zadržali sadno drevje. — Uspeh se je pokazal prav sedaj, saj je sadno drevje zelo dobro obrodilo. Tudi nekateri okoliški kmetje, ki so zadržali drevje, so dobili prav lep pridelek sadja.

V POLJČAH PRIDELOVUJEJO RŽENE ROŽIČKE

V Kmetijski šoli v Poljčah pri Begunjah so pričeli s prvim poskusnim cepljenjem rži za ržene rožičke. Prvi poskus je dobro uspel in bodo v bodočem pridelovalno površino rožičkov še povečali. Tudi okoliški kmetje za to cepljenje zelo zanimajo.

ZAGO V BRITOFOU SO OBNOVILI

Zaga v Britofu je stara že nad 50 let in ravno toliko tudi stroji. Pred kratkim so jih vse popravili in zaga je te dni ponovno začela redno obravljati. Na leto lahko predelajo v tem obratu 5000 kub. metrov lesa. — Podjetje pa nima toliko dela, zato ima že nekaj časa zaposlenih le 9 ljudi, ki predelajo približno 3000 kub. metrov lesa na leto.

ZA LEPSÉ LICE JESEN

gorenjski obveščevalec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Pravatnikom malih oglasov ne objavljamo pred vplačilom. — Cena malih oglasov je: Preklic 20 din, izgubljeno 10 din, ostalo 12 din od besede. — Naročniki imajo 20% popusta.

Telefonska številka naročniškega in oglasnega oddelka je: Kranj 190.

Izgubljena je bila denarnica z dokumenti od Luže do Brega. Najditev naprošam naj dokumente vrne, denar pa lahko obdrži za nagrado. — Aleš Janez, Breg 36.

V Bohinju prodam hišo v dobrem stanju z velikim sadnim vrtom in sremskimi pravnicami. Naslov v oglasnem oddelku »Glasu Gorenjske«.

Prodam več kosov starega dobro ohranjenega pohištva in pločevinasto kopalno banjo — sedež. Naslov se dobri v trgovini »Potrošnik«, Kranj, Korška 6.

Prodam njive in travnike ob progi med Radovljico in Leskami. F. Orel, Radovljica.

Kupim sobno omare v sobni stol. Pogorel Marija, Tavtarjeva 14, Kranj.

Kupim motorni menjalnik nad 350 cm s povratnim vrtenjem. — Kalan Angela, Hudi Graben 8, pošta Brezje.

Mlad, mirem tehnik išče opredeleno sobo. Plačam mesečno 2000 din. Lahko tudi pol leta naprej. Naslov v oglasnem oddelku.

»BOROVO«, prodajalna Kranj sprejme popravljalko nogavic. Preklicujem veljavnost izgušljene avtobusne vozovnice Kranj—Preddvor na ime Sešek. Preklicujem blok št. 33584, izdan v Komisiji trgovini Kranj, dne 10. aprila 1957. — Lenardič Rozalija, Kranj.

Preklicujeva izrecene žalitve zoper Štefa Jožeta, — Zadnjkar Fanika in Kavčič Terezija.

Podpisana nisem plačnik dolgov, ki bi jih napravil moj mož Ules Karel, Družovka št. 48, Kranj. — Ules Frančka, Družovka št. 48, Kranj.

Na medicinski fakulteti je promovirala za doktorja zobodravstva Gros Cilka. — Čestitajo prijatelji ce.

Kupim majhno hišico blizu

Kranja ali bližnji okolici. — Ponudbe oddati v oglasni oddelku pod »plačam takoj 500.000 dinarjev«.

Lepo zimsko sivo suknjo za srednjo postavo zamenjam za drva ali prodam. — Klanc 44, Kranj.

GLEDALISCE

MESTNO GLEDALISCE JESENICE

V soboto 2. novembra in nedeljo 3. novembra ob 19.30 uru. — Nušči »ZALUJOČI OSTALI«. — Zvezze z vlaki ugodne.

KINO

»STORŽIČ« Kranj: 31. oktobra ob 16., 18. in 20. uri angl. barvni vistavision film »HIŠA SKRIVNOSTI«. 1. novembra ob 16. in 18. uri angl. barv. vistavision film »HIŠA SKRIVNOSTI« ter ob 20. uri amer. barvni film »VRTINC«. 2. novembra ob 16., 18. in 20. uri angl. barvni vistavision film »HIŠA SKRIVNOSTI« ter ob 20. uru premiera franc. filma »JULIETTA«. 3. novembra ob 9. uri ameriški barvni film »VRTINC«, ob 13. uri franc. film »JULIETTA« ter ob 15., 17., 19. in 21. uru angl. barvni vistavision film »HIŠA SKRIVNOSTI«.

»SVOBODA«, Stražišče: 1. novembra ob 17. in 20. uri angl. barvni vistavision film »HIŠA SKRIVNOSTI«. 2. novembra ob 18. in 20. uru premiera franc. filma »JULIETTA«. 3. novembra ob 9. uri ameriški barvni film »VRTINC«. 6. novembra ob 15. in 19. uru ameriški barvni film »VRTINC«. — »TRIGLAV«, Primskovo: dne 1. novembra ob 18. uri ameriški barvni film »VRTINC«. 7. novembra ob 19. uri premiera

nem. filma »LETEČI RAZRED«. 3. novembra ob 16.30 in 19. uru francoski film »JULIETTA«.

»NAKLO«: 1. novembra ob 19.30 uru amer. film »VODNJAK«. — 2. novembra ob 19.30 uru amer. barvni film »VRTINC«. — 3. novembra ob 16. in 19. uru nemški film »LETEČI RAZRED«.

»RADIO«, Jesenice: 31. oktobra in 1. novembra japonski film »SEDEM SAMORAJEV«.

»PLAVZ«, Jesenice: 31. oktobra in 1. novembra ital. film »VILLA BORGHESE«.

»ZIROVNICA«: 2. in 3. novembra ital. barvni film »GIUSEPPE VERDI«.

»DOVJE—MOJSTRANA«: 2. in 3. novembra ital. film »VILLA BORGHESE«.

»BLED«: 31. oktobra jug. mlađ. film »ČEVELJCKI NA ASFALTU« ob 17. in 20. uru. Od 1. do 3. novembra ital. barvni film — komedija »SCAMPOLO«. V petek in nedeljo ob 14., 16., 18. in 20. uru. V soboto ob 17. in 20. uru.

»RADOV LJICA«: Od 1. do 3. novembra amer. barvni film »PEKEL POD NIČLO«. V petek in nedeljo ob 15.30, 17.30 in 20. uru. V soboto ob 19.30 uru.

»SORA«, Škofja Loka: Od 1. do 3. novembra ruski barv. film »OTHELO«.

»KRVAVC«, Cerknje: 2. in 3. novembra amer. pustolovski film »UPOR NA LADJI BANTUI«. V soboto ob 20. uru. — V nedeljo ob 16. in 19. uru.

»LJUBNO«, 2. in 3. nov. ameriški barvni film »MEC IN ROZA«. V soboto ob 19.30 uru. V nedeljo ob 16. in 18. uru.

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak delavnik ob 5.05, 6.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00 in 22.55 uru ter Radijski dnevnik ob 19.30 uru; v nedeljo pa ob 6.05, 7.00, 13.00, 22.00 in 22.55 uru ter Radijski dnevnik ob 19.30 uru.

PETEK, 1. NOVEMBER
6.00 Jutranji glasbeni spored.
7.15 Igrajo godalni orkestri.
7.35 Poje Ljubljanski komorni zbor.

8.45 Mladinska radijska igra — Ante Ilič: Legenda o tisočih zmajih.

9.15 Pesni domačih skladateljev.

10.00 Stane Terčak: Pisma, ki obtožujejo.

13.30 Dopoldan simfonični koncert.

14.05 Iz solistične in komorne glasbe.

15.15 Marijan Kozina: Padlim (Orkester Slovenske filharmonije dirigira Samo Hubad).

15.30 Partizanske pesmi in sasmoste.

17.30 Radijska igra — Vasja Ocvirk: Zivi in mrtvi.

20.00 Lepe melodije.

20.15 Tedenski zunanje — politični pregled.

20.30 Hector Berlioz: Zalna in triumfalna simfonija — Prva izvedba v Radiu Ljubljana.

21.15 Oddaja o morju in pomorsčakih.

SOBOTA, 2. NOVEMBER

6.40 Naš jedilnik.

8.05 Lepe melodije — znani načevi.

9.00 Radijska šola za nižje stopnjo: Poje z nami!

10.10 50 minut simfoničnih plesov.

11.00 Pionirski tednik.

11.15 Domäče napave izvajajo mariborski ansambl.

12.30 Kmečka univerza — ing. Rado Linzner: Oblike in uspehi pospeševanja podleidstva na področju proizvodnjalnih zvez.

14.00 Vesela godala.

14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.

15.40 S knjižnega trga.

17.30 Pogled z ljubljanskega gradu (ansambel Mojmirja Šeneta).

18.00 Okno v svet.

18.45 Jezikovni pogovori.

20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 3. NOVEMBER

7.30 Radijski koledar in prireditve dneva.

7.35 Glasbene slike in zabavne popevke.

8.00 Sportna reportaža.

8.15 Note korakajo.

8.45 Mladinska radijska igra — Margerita Sengalovič: Srebrni glas (priredila Vesna Stranič).

9.15 Slovenske narodne in umetne pesmi.

10.00 Se pomnite tovariši... — Milorad Madić: Odmevi Oktobrske revolucije.

10.30 Pokaži, kaj znaš (javna oddaja v Mestnem gledališču).

12.00 Pogovor s poslušalcem.

13.30 Za našo vas.

16.00 Nedeljska reportaža.

16.30 Glasbeni mozaik.

17.30 Radijska igra — Vlada Vukmirovič: Mož, ki je ukradel čas. Režija: Maša Slavčeva — V glavnih vlogih: Stane Sever.

20.00 »Haloh! Haloh!« (zabavna oddaja s konferansijem, telefonom, ugankami, žejljami in prijetnimi melodijami).

21.00 Nočni komorni koncert.

22.15 Igramo za vas!

Obveščamo starše, da se vrši prvo cepljenje predšolskih otrok proti otroški paralizi na območju občine Kranj od 4. novembra 1957 dalje. Cepljeni bo do otroci, rojeni v času od dne 1. jan. 1951 do 31. marca 1957 po naslednjem razporedu:

Otroški dispanzer Kranj, Poljska pot — Tereni: Center, Rupe, Gorenje, Primskovo, Zlato polje, Struževje, Kranj-Klanc, Huje, Planina, Čirče, Hrastje, Gorenja Sava.

4. novembra od 7. do 12 ure.

Osnovna šola Podbrezje — Tereni: Podbrezje, Bistrica, Govečevci, Britof.

7. novembra od 7. do 12 ure.

Osnovna šola Naklo — Tereni: Naklo, Malo Naklo, Cegelica, Okroglo, Strahinj, Polica, Pivka.

7. novembra od 14.30 do 18 ure.

Osnovna šola Podblica — Tereni: Podblica, Nemilje, Njivica, Jamnik.

11. novembra od 13. do 14 ure.

Osnovna šola Besnica — Tereni: Besnica, Zgornja Besnica, Rakovica.

11. novembra od 15. do 16.30 ure.

Osnovna šola Mavčiče — Tereni: Mavčiče, Podreča, Brez, Praše, Meja, Jama.

8. novembra od 10. do 13 ure.

Osnovna šola Pševje — Tereni: Pševje, Javornik, Žabukovje, Cepulje.

11. novembra od 9. do 10 ure.

Osnovna šola Žabnica — Tereni: Žabnica, Spodnje Bitnje, Srednje Bitnje, Sutna.

8. novembra od 14.30 do 18 ure.

Osnovna šola Olševsk — Tereni: Olševsk, Hotemaže.

6. novembra od 15. do 16 ure.

Osnovna šola Trboje — Tereni: Trboje, Žerjavka.

8. novembra od 7. do 9 ure.

Starši, ki pomotoma niso prejeli za svoje otroke vabiila k cepljenju in so njihovi otroci rojeni v zgornj navedenem razdobju, naj se vkljub temu zglašijo na najbližji ceplišču. Cepljenje je prostovoljno, vendar pričakujemo v skupni borbi proti poliomelitisu popolno razumevanje staršev.

Obveščamo starše, da je z ozirom na visoke stroške naboljše cepljiva in izvedbo cepljenja potrebno, da prispevajo k cepljenju za posameznega otroka 600 din. S tem so plačane vse tri injekcije, katere bo moral otrok v razmahu prejeti, da bo zaščita popolna. — Starši lahko poravnajo znesek v celoti ob priliki prve injekcije, ali pa tudi v dveh obrokih, to je ob prvi in drugi injekciji po 300 dinarjev, tretja injekcija pa bo brezplačna, ker je njena cena že vkalkulirana v tem znesku.

Socialno ogrožene družine, za katere so se terenski odbori RK in SZDL sporazumeli, da bodo njihovi otroci cepljen

Za uspešnejše delo amaterskih igralskih družin

Da bi delo amaterskih igralskih družin v tekoči sezoni poživili in njihova hotenja vskršali s poslanstvom, ki naj ga igralske družine opravljajo, je bila pretekel četrtek sklicana v Kranju okr. konferenca dramatskega sveta pri Zvezni Svobod in prosvetnih društvih. Namen te konference je bil: posvetiti vso pozornost repertoarni politiki, dvigu kvalitete in vzgoji kadra v amaterskih igralskih družinah. Udeležba zastopnikov igralskih družin na konferenci ni bila posebno zadovoljiva. Niso bili redki primeri, da prav dramske sekcije, ki delujejo v neposredni bližini Kranja, niso poslale na konferenco svojih predstavnikov.

REPERTOARNA POLITIKA SE VEDNO KAMEN SPOTIKE

V nemajnhi zadregi sem, kajti vseh misli, ki so se porajale v živahni razpravi, ne bom mogel utesnititi v teh skopu odmerjenih vrsticah. Skušal pa bom iz gradiva izluščiti tiste predloge in pobude, ki utegnejo našim igralskim družinam pri delu koristiti.

Najprej se pomudimo pri repertoarni politiki, ki še vedno pomeni mnogim igralskim družinam slepo ulico, iz katere ne najdejo izhoda. To je pogosto tudi vzrok, da naši amaterji kaj radi segajo po delih, katerih preživeva in zastarela tematika ne ustreza več napredni miselnosti sodobnega človeka. Niso pa redki primeri, ko igralske družine hlastajo po sicer naprednih, vendar za njihove sposobnosti prezahtevnih odrskih tekstov. In rezultat? V obeh primerih se napori igralske družine izvode v uprizoritve brez prave vrednosti. Prav iz naštetih razlogov bi kazalo v bodočo posvečati več pozornosti repertoarnemu načrtu. — Iz te zadrege bi si morda dramske sekcije pomagale z medsebojno izmenjavo odrskih tekstov. V ta namen si tudi Zveza Svobod in prosvetnih društiev prizadela sestaviti skupni seznam vse primerne dramske literature, ki jo hranijo dramske sekcije v okraju. — Dolžnost le-teh pa bi bila, da bi v smislu razposlane okrožnice podprli Svet Svobod v tej nedvomno pozitivni akciji.

REŽISERJEV NI

Brez pretiravanja: še pomembnejša težava, ki tare dramske sekcije že od vsega začetka, je pomanjkanje dobrih režiserjev. Vse pa kaže, da bo moč tudi to težavo do neke mere omiliti. Zveza Svobod in prosvetnih društiev bo skušala angažirati več sposobnih režiserjev, ki bodo obiskovali tiste dramske sekcije, ki nimajo dobrih režiserjev. S pravilnimi napotki in nasveti bodo dalli ti režiserji-instruktorji že ob začetku študija uprizoritvi, ki jo dramska sekcija pripravlja, pravo podobo. S tem bo delo domačega režisera močno olajšano, pa tudi kvaliteta uprizoritev se bo dvignila.

Zamisel, da bi študentje Akademije za igralsko umetnost pomagali med počitnicami dramskim sekcijam, je sicer lepa, vendar se mi zdi neizvedljiva. Izkušnje namreč uče, da je v poletnih mesecih, zlasti če upoštevamo čas dopustov, vsako delo, ki za-

heteva nekoliko večji ansambel, docela onemogočeno. Vsekakor obeta prva zamisel o režiserjih-instruktorjih mnogo več.

VEČ MLADINE V DRAMSKE SEKCije

Pogost je slišati pritožbe, češ da se redčijo vrste naših igralskih družin, kar velja zlasti za starejše izkušene igralce, ki so še do nedavnega tvorili jedro ansamblov. Menim, da si s taranjanjem ne bomo posebno pomagali. Moramo se pač sprizniti s to misljijo, po drugi strani pa poskusimo zapomniti nastale vezeli z novim kadrom — z mladino.

Ne bo napak, če bomo začeli kar pri cincibanih in pionirjih. Na kar najbolj nevsiljiv način moramo vzbudit v njih zanimanje za odrsko delo. To pa bomo najlaže dosegli s pogostim, vendar solidnim uprizorjanjem otroških iger, pri katerih naj otroci sodelujejo kot igralci in gledalci. Uprizorjanja teh iger ne gre jemati tako preprosto, kot delajo to mnoge igralske družine. S trditvijo, če, »za otrok je vse dobro,« bi morali opraviti enkrat za vselej, hkrati pa bi se moralni zavedati, da s slabu pripravljenimi otroškimi igranci, ne bomo v otroku nikdar vzbudili ljubezni do gledališča. Se več: iz nelepimi mladostnimi spomini na površno pripravljene igre, bomo otroka za vselej odtujili glede način. Izgubili bomo ne le igralca, temveč tudi gledalca. Držimo se torej načela: za mlade gledalce najboljše režiserje, najboljše igralce in najlepše kulise. — Tudi zamisl o pionirskih

igralskih krožkih, ki naj bi delovali v okviru dramskih sekcij, ne kaže zamevati. Vedno znova moramo podarjati, da tvorijo prav ti mladi igralci in gledalci naraščaj, iz katerega bomo v poznejših letih črpali nove moči za naše igralske družine.

IN ŠE NEKAJ KORISTNIH PRIPOMB

Da je maska neizogibni del sleherne uprizoritve, ni treba posebej poudarjati. Zato si tudi mnogi igralci želijo maskerskih tečajev. Izkušnje zadnjih let pa so pokazale, da v mnogih primerih ti tečaji le niso obrodili tistih sadov, kot bi bilo želeli. Upoštevajoč to dejstvo, bi bilo morda res pametnejše, namesto priejanja maskerskih tečajev, izdati primeren priročnik o maskiranju z barvnimi prilogami.

Ob koncu še nekaj koristnih nasvetov. — Gre namreč za nekatere publikacije, ki so namenjene zgolj Slobodam in prosvetnim društvom. Iz razprave na konferenci pa je bilo moč posneti, da veda naše dramske družine o teh publikacijah, zlasti pa o glasili Zveze Svobod in prosvetnih društiev »Sodobna pot« bore malo ali pa nič. Na to revijo, ki bo služila ne le dramski, temveč tudi drugim sekcijam, kot dober vodič v svetovalec, bi moralo biti naročeno sleherno prosvetno društvo.

Tudi priročnika prosvetnega servisa »Kako vodimo amatersko gledališče« in seznam dramskih del »Dramski knjižnica«, bi nedvomno s pridom služila igralskim družinam, kot pomagalo pri delu. — S. S.

Sodobno kitajsko slikarstvo NEKAJ MISLI Z RAZSTAVE V KRAJU

Če motrimo kitajsko slikarstvo, se nam pogosto zdi, da smo preneseni v svet poezije. To kaže, kako radi so se kitajski slikarji v svojih umetniških

stvaritvah navdihovali ob književnosti, kajti kitajsko slikarstvo se ne prizadeva samo, da bi nudilo zadovoljstvo očem, temveč da bi preko vidnega dojemanja posredovalo bogastvo domišljije in ljubezen do življenja.

V 5. stoletju naše ere se je pojavila že popolna teorija slikarske umetnosti in postavljeni so bili že tehnični zakoni za upodabljajanja narave. Vodilno načelo je bilo, da morata biti v slikarski umetnosti zajeta harmonija, učranost, skladnost in življenje. Iz tega načela, ki so ga stoletja spoštovali in gojili veliki mojstri, sta vznikla oblike in slog, tako značilna za kitajsko slikarstvo.

Kitajski slikarji strastno ljubijo lepote narave: nekdaj so bile njihove priljubljene teme izrazito študije pokrajine, ptičev in rastlin. Danes je Kitajska stopila v novo zgodovinsko obdobje, ki ni preobrazilo samo družbenega življenja, temveč tudi lice dežele, globoko pa se je spremenil tudi način mišljeneja in čustovanja umetnikov. Ne omejujejo se več na opisanje — poveličevanje zelenih planin, modrih jezer, redkih

ptic in eksotičnih rastlin; vse, kar je lepo v očeh ljudstva, postane predmet njihovih študij. Tako se v njihovih delih pojavljajo veseli plesi, kmetije, kipeče od življenja, ladjedelnice v živahni dejavnosti, prostrani pašniki, veliki moderni jezovi — umetnost nove Kitajske za socializem.

film, ki jih gledamo

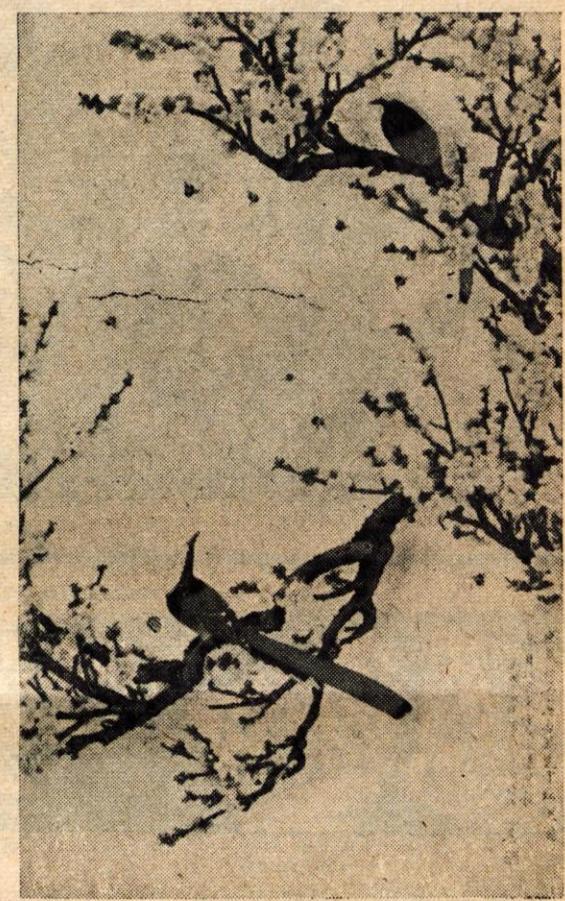
»HČI POLKA«

je italijanski film, ki je zabeležil povsod, kjerkoli so ga vrtili, nadpovprečen obisk. — Smemo mar kvalitete tega filma res tako visoko vrednotiti? Nikakor ne, kajti dober obisk še ne more biti merilo za ocenjevanje filmov. Kaj je torej tisto, kar privlači filmsko občinstvo? Tudi tokrat zadevamo ob okus tistega dela publike, ki jo zadovolji tudi za lase pričevana, neokusna zgodba. Gre namreč za ljubezensko pustolovstvo (podobnih, zlasti avstrijskega in nemškega porekla, smo videli že precej), glavnega junaka — zapeljivega poročnika, ki se napoveduje ujame v ljubezenske mreže. Zaljubi se namreč v svojega slugo, cigar obleka skriva zapeljivo deklico. Film je sicer po obrtniški plati dovolj spretno grajen, to je pa končno tudi vse. Dialog je neduhovit, zapleti jih nedomiselnini in neizvirni, igra povprečna — skratka, vse brez kakršnekoli umetniške pretenzije. Tudi ime-

na renomiranih igralcev: Antonella Lualdi, Theo Lingen in drugi ne morejo popraviti slabega vtisa, ki ga dela ta film.

V ZNAMENJU VENERE

Vse kaže, da so imeli italijanski filmski producenti s tem filmom neprimerovo več sreče. Ne bo napak, če pripisem, da so se Italijani z njim udeležili filmskega festivala v Cannes leta 1955, vendar pa film, kljub nekaterim nespornim kvalitetam, ni prišel v poštev za nagrado. Tu se srečamo s celo vrsto znanih igralcev: Sophia Loren, Vittorio De Sica, Raf Vallone, Franco Valeri itd., ki so z bolj ali manj posrečeno igro, nekateri s psihološkimi študijami likov, postavili film na zavidljivo višino. Vsekakor je še pred Sophio Loren treba omeniti Franco Valeri, ki je zelo prepričljivo izoblikovala osrednjo figuro — skromno in marljivo tajnico. Film je resnično dober, oglejte si ga — ne bo vam žal.

PRVA PREMERA na Bohinjski Beli

Kritika napak meščanske družbe je v Molierovih delih dosegla vrh s komedio »Skopuh«, ki je tudi ena najostrejših in najglobljih njegovih del. Z njo je predorno odkrival grobi egoizem in koristoljubje ter razgaljal strasti po kopiranju bogastva. — Glavni junak Harpagon je človek z brezmejnimi skupskimi strastjo, ki ubija v njem vsa očetovska in človečanska čustva in ga spreminja v nekako smešno neobogljeno prismo s skrajno pridobitniško in skupščino ambicijo ter s strastnim nagonom po uživanju življenja. Čeprav je Harpagon že starec šestdesetih let, je vendarle še poln strasti in nagonov. Zato ni nasključje, da se pripravi na ženitev z lepo Mariano, v katero je zaljubljen tudi njegov sin Cleante. Poželenje po mladem dekletu, ki starač pravzaprav razgalja in ga dela smešnega v temi z lastnim sinom, pa se pri njem venomer druži z bojaznjijo pred morebitnimi stroški, ki bi nastali v zvezi s snubljenjem in ženitvijo.

Ta Molierova komedija je že po sami zgodbi, zlasti pa še po osnovni zamisli in smešnosti značajev zelo mikavna in zanimiva za uprizoritev, terja pa precej spremnosti od režisera in igralcev. Igralcem kulturnoprosvetnega društva »Partizan Leon na Bohinjski Beli je uprizoritev v tem pogledu do neke mere uspela. Igro so pripravili v razmeroma kratkem, skorajda prekratkom času, tako da ni bilo moč vseh prizorov skrbneje obdelati. Kljub temu pa je uprizoritev v celoti kar uspela, čeprav bi bilo v bodoče tudi izgovorjavi treba posvečati več pozornosti. Nekateri igralci, zlasti večjih vlog, pa so se tudi tokrat kar lepo uveljavili, vendar pa bi bilo za takšno zahtevno uprizoritev potrebno še več vaj in skrbnejše pravne.

Igra je režiral izkušeni igralec in režiser Franc Pisek, ki je igral tudi Anselma, Valerovega in Marianinega očeta. — Zasedba ostalih vlog pa je bila naslednja: Harpagon — Anton Kelbel, njegov sin Cleante — Jože Zupan, Harpagonova hči Elise — Frančka Zupančič, Valere — Jože Strgar, lepa Mariana — Frančka Pretnar, meščarka Frosine — Betka Purkar, strič Jacques, kuhan in kodič — Franc Mulej in drugi.

V kratkem bo imelo KPD svoj občni zbor, na katerem bodo sprejeli bodoči program dela in se pogovorili o dosedanjih uspehih. — jb

Pomenki o filmu

SPOR MED FILMSKIM OBČINSTVOM IN FILMSKIM KRITIKI?

opisati kriterije, ki jih običajno uporablja filmska kritika.

FILM JE INDUSTRIJA

Stara resnica je, da najdemo med sto filmi komaj deset takih, ki jih brez večjih zadržkov lahko imenujemo umetniške filme. Pa še med temi desetimi so mogoče trije, štirje zares dobr. Vse drugo, stotisoč kilometrov celuloidnega traku, ki ga razširijo kinematografom Hollywood in druga velika filmska proizvodna podjetja po svetu, pa je industrijsko blago, izdelano na tekočem traku.

Prečišč nad tisoč filmov izdelajo vsako leto vse filmske tovarne na svetu. Od te mnogih filmov je na raznih festivalih nagradjenih z raznimi nacionalnimi in internacionalnimi nagradami mogoče deset zares dobrih filmov. Po svetu pa ne kroži samo teh deset, ampak na stotine filmov: plaže in klica, šunda.

Razumljivo je, da more tako visoko razvita industrija uspešno proizvajati le, če so njeni proizvodi poenoten, tipizirani, kot so tipizirani n. pr. vijaki ali avtomobilski zračnice. Ni treba, da je človek filmski kritik, pa bo lahko razložil glavne značilnosti številnih tipiziranih filmskih zvrst, od westernov do revijskega filma. Če pa se s temi

zvrstmi in njihovimi značilnostmi podrobneje spoznamo, mu bo vrednotenje filmov olajšano, izbrusil si bo svoj okus in znal bo sam ločiti zrno od plev.

JUNAKI ZLATEGA ZAPADA

zmed zvrsti, ki jih je razvila filmska industrija v petdesetih letih svojega obstoja, je ena najstarejših tako imenovanih westernov, ali na kratko: kavbojk.

V knjigi »Hollywood, the Dream Factory« (»Hollywood, tovarna sanje«, London, 1952) pravi publicistka Hortense Powdermaker, da živi ameriška filmska industrija od velikega tabuja, to je od prepovedi, prikazovati ljudi takšne, kakršni so. Morda je ta ugotovitev prehudo pospolena in prisredna. Toda če velja za katere filmsko zvrst, potem prav gotovo velja za western film.

V današnjih kavbojkah ni ohramjene niti za kanec zgodovinske resničnosti o času, ko je nastajajoči ameriški narod v boju z Indijanci osvajal rudna in druga bogastva ameriškega Zapada, to je ozemlja med Mississippijem in kalifornijsko obalo. Ohranjene so samo še kulise krvavarskih krčem, znanih »saloonov«, in poštne kočije iz tistega časa. Vse drugo je potvrdjeno, zgodovinsko nerensnično — razen posnetkov arizonskih prerijs in kanjonov Colorada. Western film ni zgodovinska resnica, ampak legenda. In vendar ta legenda živi. Ne hrani se iz resničnosti — hrani in razvija se sama iz sebe. Torej je nekaj na njej. Kaj je to, kar dela western film privlačen za stotočne gledalce po vsem svetu? (Nadaljevanje prihodnjič)

MODA

NEKAJ
VRATNIH
IZREZOV, KI
JIH
PRIPOROCA
LETOŠNJA
ZIMSKA
MODA

SAJKIN LEV

V temnem gozdu sam leži v grapi tiki pod bukvami; divje rože grob krase, ptički mu čez dan žgole in potoček žubori — svetlo jutro v dan hiti...
A junak pod bukvami dolgo let že mirno spi, nič iz sna ga ne zbuditi.
Bom prižgal mu lučke tri: prvo mesto maminih oči, drugo, da ga strah ne bo v temi, tretja pa bo v noči mu svetila in v samoti ure mu vedrila.

TONČKA PERČIĆ

Čarobni kompas

»Ne maram biti priden,« je trmasto dejal Tomažek, ko se je sprehajal v nedeljo popoldan s tetou Minko in sestrou Jano po Šmarjetni gori.

»Ne ugovarjaj,« je rekla teta Minka in ga strogo pogledala. Toda Tomažek je imel danes tisti »svoj« dan. Zato je godrnjal kar naprej in grdo drsal s čevljim, da bi čim bolj in čim hitrejje streljal podplatne.

»Tomažek,« ga je teta Minka prijela za rokav. »Bodi priden, prosim in hošdi pred meno!«

»Poglej,« je vzkliknila čez čas. »Kaj pa se bliska tamle v travi? Steci, Tomažek, in mi prinesi tisto svetlo stvar.«

Proti svoji volji je sicer Tomažek pogledal v smer, kamor je kazala teta Minka. Res se je nekaj svetlikalo v travi. Kolikor počasi je le mogel, se je vseeno potrudil do tiste svetlikajoče se stvari. Sklonil se je in pobral. Bila je majhna okrogla škatlica s steklenim pokrovom in s puščico pod njim, ki je nihala sem in tja, kakor se je pač Tomažek obrnil.

Pritekla je Jana in pogledala čez

Tomažkovo ramo: »Kaj si našel, Tomažek?«

»Nočem povedati,« je trmasto vztrajal Tomažek.

»Teta Minka, kaj je našel Tomažek?« je vprašala Jana še enkrat, ko je teta Minka vzela tisto okroglo reč iz Tomažkovih rok. »Cemu je ta škatlica?«

»S tole škatlico lahko potujemo okrog sveta,« je dejala teta Minka skrivnostno.

»O, to pa že ne! Okrog sveta potujemo z letalom ali z ladjo, ne pa s takole škatlo.«

»O, res!« je vzkliknila teta Minka z obrazom, kot da vse ve. »Kar poglej.« Obrnila je kompas in rekla:

»Sever!« Igla v škatlici se je premaknila in Tomažek in Jana sta začutila, da je postal nekam mrzlo. In veter je bil tako ostro, da sta za trenutek zaprla oči. Ko sta jih zopet odprila, je zginila Šmarjetna gora, nobenega drevesa ni bilo več videti. Okoli njiju se je širila snežna planjava in sneg pod njunimi nogami je bil zmrznil, da je kar škripalo.

(Se nadaljuje)

ko so ga prinesli k hiši. Kadar je prišla Sajkina stara mama na obisk, ji je Jaka položil prednje tace na rame in jo polizal. Stara mama tega ni bila prav nič vesela, toda braniti se ni mogla, ker je bil Jaka že TAKO VELIK.

Kadar so prišli mlekar ali pismomnošča ali raznašalec časopisov, jim je Ja-

č se ni upal zahtevati denarja, ker Jaka je bil TAKO strašno VELIK.

Prišel je domov in Sajka je bila zoper vesela. Ponoči pa je Jaka zbolel. V želodcu je imel strašne krče in iz oči so mu tekle velikanske, ko oreh debele solze. Očitno je bilo, da je nekaj neprimernega pojedel. Sajka mu je dala žličko grenačnih zdravil. Očka in mamica pa sta se posvetovala,

Sklenila sta, da Jaka ne sme ostati v mestu, kajti potem bodo morali zoper jesti vsak večer krompir v obličah in močnik. Naročila sta avto in načrtila nanj Sajko in Jaka. Odpeljali so se daleč daleč in se nastanili v majhni hišici, ki je stala sama samčata na gričku med širinimi travnik in prostranimi gozdovi. Tu sta se Jaka in Sajka po mili volji igrala in lovila; in ni bilo poštarijev in mlekarjev, ki bi ju motili. Vsako leto dvakrat se je Sajka odpeljala v mesto ter obiskala staro mamo.

M. S.

ZA SMEH

RES JE

Učitelj govori v šoli o goseh in napred vpraša: »Katere ptice imajo krila, pa vendar ne letajo?«

Janezek: »Mrtve, tovaris učitelj.«

DOBRA PRIPRAVA

Deček pride v lekarno in bi rad sredstvo za olajšanje bolečin.

»Kaj te pa boli,« ga sočutno vpraša lekarnar.

»Oh, zdaj se nič,« modro iztisne Mariko, »toda opoldne, ko bo oče pogledal moje spričevalo, bo hudo.«

UGOVOR

»Ne govori vedno: Tega ne maram! Dobro vzgojeni otroci morajo jesti vse,« pravi mamica bolj trdo.

»Vidiš, včeraj, ko sem jedel nezrela jabolka, si me pa nabunkala,« se je odrezal Tomažek.

RECEPTI

JEDILNIK

Poreva juha
Zeljnate palačinke
Kostanjev riž

Juha: 8 dkg masti, 6 dkg moke, 4 dkg slanine, kostna juha ali voda, zelen peteršilj, 30 dkg pora, 25 dkg krompirja, klobasa.

Iz masti in moke napravimo prežganje, mu predenemo na kocke rezano slanino in ko to zarumeni, še sesekljani zelen peteršilj. Vse skupaj zlijemo in prevremo. Osnaten por zrezemo na rezance in kuhamo v slanem kropu, prav tako olupljen, na kocke rezan krompir. Nato vse skupaj zmeseamo in dodamo rezano, kuhamo kranjsko klobaso.

Zeljnate palačinke: Manjšo glavo zelje zreži in duši na maslu ali masti do mehkega. Kuhamo zelje pretlači skozi sito, dodaj 2 do 3 rumenjak, četr litri mleka, sol, poper in toliko moke, da testo ni pregost. Končno dodaj še sneg dveh oziroma treh beljakov, zmesej in peci kot palačinke. Pečene palačinke zreži in rezante, deni v namazano kozico plast rezanih palačink, plast na kocke rezane ali zmlete šunko. Po vrhu prelij s smetano in postavi za četr ure v pečico.

Kostanjev riž: 1 kg kostanja skuham, olupi, zmeli, dodaj 15 dkg sladkorja, pol vanilija, 2 rumenjaka, pogneti v testo in postavi na hladno. Trdo zmes naribaj, deni na krožnik in obloži s tolčeno sladko smetano. Jed je zelo nasljiviva.

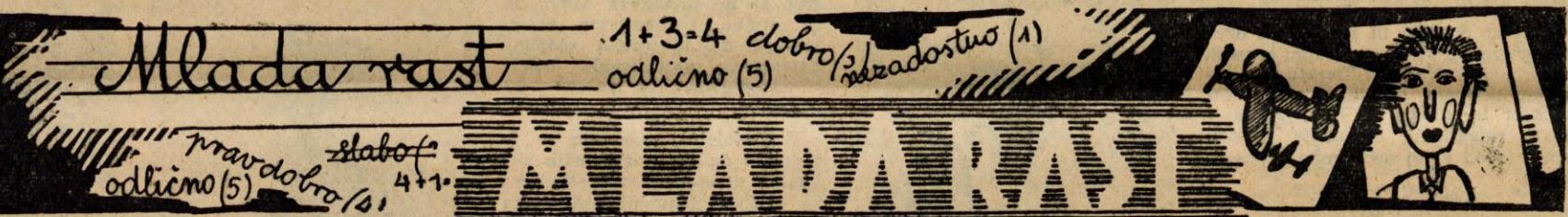
PRAKTIČNI NASVETI

Na okno shrambe obesimo vedno temno zagrijalo in jo pogosto zračimo! Shramba mora biti suha, zračna in temna. Če puščamo vrata odprtia, se nam živila kvarijo, ker uhajata iz kuhanje vlažen in topel zrak in vse sopara. Se tako skrbno vkuhamo sočivje in sadje se nam kvari v vlažni plesnivi shrambi.

Razne drobne predmete, kot so rute, šali, kratevate, ovratniki, razni trakovci, najpregledejte spravite, če jih obesimo na vrata omare. Na notranji strani zabijemo v primerni višini klukice in nanje nataknemo trak. Le-tega napravimo na dva načina: ozko elastiko napeljemo skozi nekoliko daljšo cevko, ki smo jo napravile iz ostankov pisane ali enobarvne svile ali druge tkanine.

Cevko enakomerno nasberemo po elastiki, prisijemo na vsak konec obroček in trak lično zadelamo.

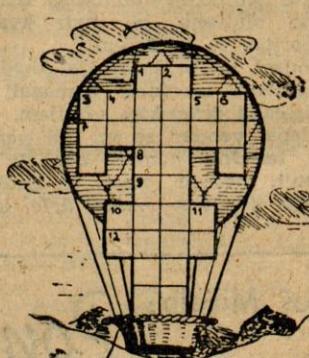
Vzamemo pa lahko tudi močan enobarven ali pisani trak in mu na vsak konec prišljemo obroček. Obesnik ali vsaj njegove kovinske dele oblecemo s tkanino, da nam ne rjavi in da obleka ne drči z njega.

ZA BISTRE GLAVICE

Križanka: ZRAČNO VOZILO I.

Vodoravno: 1. kravji glas; 3. prelomim; 7. zračna vozila; 9. kratica za oziroma; 10. egiptan-

sko božanstvo; 10. ozko, okroglo, okence; 12. osje gnezdo.

Napvično: 1. tisti, ki upravlja z motorji; 2. nedistota; 3. nekaj slabega; 4., 13. in 6. črka abecede; 5. italijanski spolnik; 6. poljska rastlina z velikimi rdečimi cvetovi; 11. ploska mera.

UGANKE

Črn kot kovač,
orje kot orac,
pa ni orac,
pa ni kovač.

(K)

REBUS

Janez Mlakar

ODMEV OKTOBRJSKE REVOLUCIJE NA GORENJSKEM

V ilegalnem delu

Leto 1921 je bilo zelo usodno za delavce Jugoslavije. Bila je nekaka prelomnica v revolucionarni borbi. Najboljši, zavedni delavci so bili prepričeni žandarskemu in policijskemu terorju. To je sledilo po proučilu »Obznanik« in zakonu »O zaščiti države«.

Naši razredni nasprotniki so namreč z velikim veseljem sprejeli prepoved Komunistične partije. Toda ne samo oni; tudi socialisti raznih struj so nam to privoščili, češ: sedaj pa imate, zakaj tičite z glavo skozi zid, zakaj nas niste poslušali, svetovali smo vam, da ne razburjajte meščanskih strank. Ti ljudje so bili tako naivni in so mislili, da bo konec komunistov in njihove ideje. Niso se pa zavedali, da prej ali slej pridejo tudi oni prav na isto pot.

Glavna prepoved je seveda veljala Komunistični partiji. Ni preostajalo drugega kot nadaljnje delo v ilegalu. Janez Smolej je že prve dni v ožji družbi dejal, da bo potrebno začeti z ilegalnim delom. Čeprav smo vsi bili enakega mnenja in celo navdušeni, da ne popustimo, se je malokdo zavedal težav, ki bodo s tem nastale. Že ko smo sklicali prvi sestanek funkcionarjev naše, uradno razpuščen

ne stranke, smo ugotovili, da se nekateri niso več upali blizu. Od skupnega števila članstva je po krajšem razdobju ostala zvesta le dobra petina.

Drago leto našega ilegalnega delovanja, namreč 1923. leta, smo ustanovili pollegalno organizacijo, in sicer podružnico »Nezavisne Radničke partije Jugoslavije«. Tu smo spet poskusili nekako z javnim delom takoj na političnem kot na strokovnem področju. Vzpostavili smo ponovne zveze po gorenjskih vaseh, organizirali politično šolo, uredili dobro kolportažo za časopise in razne brošure ipd. Sklicevali smo tudi razne konference, katerim smo dajali različna nedoločena imena, čeprav je vse to vodila Komunistična partija.

Tajna konferenca pri Felnerju

Taka konferenca je bila 2. septembra 1923. leta tudi v gostilni Felner v Kranju. Prišli smo tja ob 9. uri dopoldne, in sicer tov. Kline iz Ljubljane, ki je vodil konferenco ter tov. Franjo Baloh, Janez Mlakar z Jesenic, Polajnar in Ažman iz Bohinja, Janez Ažman iz Kropje, Niko Bernard in Franc

Kerč iz Kranja, Peter Uzar iz Križev. Prišli so tudi delegati iz Tržiča in kot gost je bil mizar Debeljak s Primskega.

Na tej konferenci je bilo največ govora o tem, kako bi v mestu Kranju poziveli naše vrste. Vsem je bilo jasno, da bo Kranj postal industrijsko mesto in s tem seveda delavski center. Zato je bilo potrebno posvetiti vso skrb pravilni agitaciji med delavci, posebno še zato, ker so med delavstvom agitirali razni oponenti in naši nasprotniki, med njimi tudi neki Jeram z Jesenic. Posledica slabe politične dejavnosti je bila, da v samem Kranju ni bilo niti enega člana naše organizacije in je bila vsaka aktivnost odvisna le od nekaterih članov iz okolice. Na konferenci smo se pogovorili o vseh članih in naših zaupnikih, ki so bili po okoliških vaseh, in sicer v okolici Kranja, v Tržiču, v Škofji Loki, gornjesavski dolini in Bohinju. Prave zveze nismo na tej konferenci uspeli vzpostaviti le za Cerkle in Preddvor, ker nismo imeli predvidevne nobenega zaupnika.

Wranglov oficir po okolici Kranja

Na tej konferenci smo ocenjevali vse nasprotnne sile, njihovo agitacijsko delo, kateremu smo skušali prilagoditi naša dejavnost. Zelo aktiven agitator, ki je uporabljala takratna SLS (slovenska ljudsk stranka) je bil dr. Joža Basaj, ki se je bil pravkar vrnil iz Rusije. Tam je, kot smo bili obvezeni, služil v »beli armadi« kot zvest oficir generala Wrangla. Kako je bil ponosen na svojo preteklost, je kazalo tudi to, da je hodil po vseh kar v svoji uniformi Wranglovega oficirja.

Na Jesenicah pred 24. leti

Bilo je na seji odbora Nezavisne Radničke partije Jugoslavije 4. novembra 1923. leta, ko smo sklenili, da bomo skušali čim bolj slovesno proslaviti obletnico Oktobrske revolucije. Dolgo smo ugibali in iskali oblike in načine, da bi nam policija ne mogla do živega. Zedinili smo se, da priredimo družabni večer. Seveda je bilo treba dobiti dvorano v delavskem domu in prireditve prijaviti policiji v nedoločni obliki. Vedeli smo, da bomo na prireditvi usmerili ton tega »družabnega večera« po naših željah, kolikor nam ne bo delala težav policija. V takem smislu je bil pripravljen tudi referat.

Na našo srečo policije ni bilo na to prireditve. Bilo je samo nekaj hujškačev, ki so v začetku vdrli v dvorano. Prireditve pa je vsekakor lepo uspela. Slovensost je otvoril tov. Jože Knific, jaz pa sem prebral obširen referat o pomenu Oktobrsko revolucije. Sledilo je še nekaj krajsih govorov in vse se je lepo zaključilo z raznim recitacijami in kulturnim sporedom. Veseli smo bili, ker smo na tej družabni prireditvi dobili pomoč od štirih mladincev, ki so bili pred kratkim prišli iz Trbovelj. Pokazali so se kot zelo sposobni in agilni in smo lahko naneh računali v bodočem delu. Posebno so navdušili vse navzoče, ker so razen drugih pesmi zelo lepo in glasno zapeli Internacionalo. Vsa dvorana je takrat zahrumela od navdušenja, kar je predstavljalo vrhunec razpoloženja ob takratni prireditvi. Mnogi so namreč ta večer prvič slišali Internacionalo in prvič prisostvovali na prireditvi naprednega delavstva.

To je bila na Jesenicah v času bivše Jugoslavije prva in tudi zadnja takšna prireditve. Poznejše prireditve so bile vse prepovedane ali pa okrnjene od policije.

KONEC

gorenjske bodice

△ Zadnjič me je spet po dolgem času zaneslo v Kropo. Na dejal sem se, da bom tam nabraj zvrhan koš grehov, pa sem se na žalost usekal, da nikoli tega. Kot rečeno — po dolgem in počasi sem prešel to mestec, če smem to naselje tako imenovati, pa so bili tisti grehi tako slabokrvni, da sem hudo v skrbel, kako jih bom v bodice preflancal. Razgledoval sem se in povpraševal — pa vse znam, Kroparji držijo skupaj kot le kaj. Saj če bi v vseh stvarih tako skupaj držali, bi marsikaj dosegli. Tako pa...

△ Najbolj všeč mi je bila tista pot, ki pelje proti cerkvi. Lepo je vzdruževana, posuta s peskom. Povedali so mi, da so to pot uredili za letošnjo birmo. Na kakšno sorte je pa šlo tisto urejanje, pa vedo Kroparji najbolj sami. Jaz bi še tisto cesto na Jošta nekoliko preuredil in izboljšal. Kako pa? Morda bi šlo, če bi tudi na Joštu organizirali birmo...

△ Tokrat mi je prišlo tudi na uho, da se Kamnogoričani zelo slabo počutijo v »Plamenu«. Ker nisem vedel, da gre za fabriko, sem si mislil: »Ja madanca, prav rad bi poznal tistega, ki bi se v ognju fletno počutil.« Pravzaprav se pa na fabrike bolj malo zastopim. Pravim le, da so Kamnogoričani in Kroparji kšajt ljudje; prvi in drugi naj se malo potrudijo, pa se bodo na nekakšno sorte le uritali. Prepira pa nikar v bajto!

△ Tistikrat sem tudi na vse kriplje gruntal, čemu neki pečejo v Kropi črne žemlje. Nič pametnega mi ni prišlo na mišel. Morda pa predstavljajo črne žemlje simbol za kroparsko kovinsko industrijo. Če so tisti izdelki iz »Plamena« črni, zakaj ne bi bile še žemlje. — O Matiček, če bom tako šimfal čez

tiste žemlje, jim bo še pek ušel. □ Pravzaprav sem pa slišal, da muzikant je takoši reveži, da še svojega puha, ki znaša nič manj in nič več kot 1500 dinarjev, ne morejo poravnati v gostilni. Da bi videli Lipeta, kako je poskočil: »Prav jim je, zakaj pa hodijo v štarijo. Kaj mislijo, da je pišča zaston?« — No, pa sem ga takole poučil: »Saj niso pili. Le otroke — gojence iz kranjske in ljubljanske glasbeno šole, ki so imeli tu glasbeni nastop, so ljubezni pogostili.«

△ Stavim, da še ne veste, da imajo tudi v Kropi menzo. Pa tudi tega ne veste, da tukajšnji abonenti le dvakrat na teden kokečirajo z mesom. Ostale dneve imajo pa post. Sakrament — žaltava stvar, živeti takole brez mesa. Morda jim pa zato ne dajejo mesa, da bi imeli abonentih toliko več poželenja po mesu. Nič se ne vé...

△ Mejdun, recite kar hočete — kulturni dom imajo pa tako, lep, da se mi je od lepote skorajda zanotalo. Samo malo prevelik je. Jaz bi ga razdril, pa iznjega več ta malih naredil. Revščet Lipe, ki je bil to pot z mano, pa pravi, da bi dom postavil na kolesa in ga zategnil v Kranj namesto sindikalnega doma. Tiste milijone od kranjske tombole bi pa v Kropi poslal. Ni vrag, da ne bi tisti de narci vdihnili kroparski kulturni, ki zadnje čase hudo šepa novo življenje. — Ampak tega pa vse gih ne razumem, zakaj pravzaprav rabijo v Kropi kulturni dom, če pa se za kulturo posebno ne menijo. Revščet Lipe pa pravi: »Tiko bodi, Jaka, dom naj kar stoji tam kjer je — čez sedem let vse prav pride...«

△ Po pot mi je prišla na misel tudi glasba. Kroparji zelo radi muzicirajo in prepevajo, takih štim pa vse gih nimajo, da

»Tiko bodi, saj jaz tebe poznam,« sem zarenčal, kar pa ni moja navada. Pa še tole sem povedal: »Končno pa — kam bi pa prišli, če bi me glih vsaka baba poznala!« — Tako je bilo in nič drugače. Kako je bilo pa potem, vas pa eno figo briga.

Vas pozdravlja Vaš BODIČAR!

spet najresnejši kandidat za prehod v višji tekmovalni razred. V tej skupini je sicer odigranih že več tekem kot jih kaže lestvica, vendar so nam na Gorenjski nogometni podzvezki povedali, da je za sedaj še toliko protestov, ki čakajo na, rešitev, da ni mogoče dati realnejše slike tekmovanja v tej skupini. Na repu sta Partizan iz Nakla in »Planika« iz Šenčurja. Obe ekipe sta mnogo slabši od ostalih in bosta med seboj odločili, katera bo zadnja.

Mladost 3 3 0 0 14:3 6
Bratstvo 2 1 0 1 8:3 2
TVD Partizan Škofja Loka 1 0 0 1 2:3 0
TVD Partizan Naklo 1 0 0 1 0:7 0
Svoboda 1 0 0 1 0:8 0

V jeseniški skupini je tekmovanje končano in je na prvem mestu ekipa »Planika« iz Kranja. Kljub temu, da je to še zaključek jesenskega dela tekmovanja, lahko trdimo, da bo prav gotovo prvo mesto osvojila ekipa »Mladost« iz Planika osvojila prvo mesto, Šk. Loka 4 3 0 1 23:14 6

la mnogo boljšo igro od svojih nasprotnikov. V tem primeru bo morala »Planika« odigrati še tekmo z zmagovalcem kranjske skupine in zmagovalcem tega srečanja se bo boril za vstop v višji razred. Na drugem mestu je trenutno ekipa »Prešeren« iz Radovljice, vendar le zaradi boljšega količnika v golih.

Planika 3 3 0 0 12:4 6
Prešeren 3 1 1 1 9:9 3
Bled 3 1 1 1 9:10 3
Bohinj 3 0 0 3 5:12 0

Tretjo skupino članskega tekmovanja tvorijo črvena moštva dveh ligašev ljubljansko-primoreške lige in treh ekip iz kranjske in jesenške skupine. Tudi ti so že zaključili jesenski del tekmovanja. Prvo mesto je osvojil »Triglav« iz Kranja, sledijo pa mu »Partizan« iz Škofje Loke in ostala tri moštva, ki bodo še spomladni razčistila svoje račune.

Triglav 4 4 0 0 29:7 8
Partizan Šk. Loka 4 3 0 1 23:14 6

Jesenice 4 1 0 3 14:21 2
Tržič 4 1 0 3 6:13 2
Prešeren 4 1 0 3 6:23 2

Mladinci so tekmovali v svoji ligi in to le 4 moštva. Razen treh ligašev ljubljansko-primoreške lige je svoje mlaudinsko moštvo vključila v tekmovanje le še nogometni klub »Mladost« iz Stražišča. Za nadaljnji razvoj nogometu je to dejstvo zelo žalostno in GNP mora v prihodnosti ukreniti vse, da bo tudi ta liga tako množična kot so vse ostale.

Z zmago nad mlaudinci iz Stražišča je »Triglav« osvojil prvo mesto brez prejetega gola.

Triglav 3 3 0 0 18:0 6
Mladost 3 2 0 1 9:4 4
Jesenice 3 1 0 2 3:14 2
Tržič 3 0 0 3 0:12 0

DRŽAVNI ŠAHOVSKI POLFINALNI TURNIR PO ČETRTEM KOLU VODI SOFREVSKI

Stevilni gledalci, ki se vsak dan zberejo v sejni dvorani OLO Kranj, z velikim zanimanjem spremljajo potek partij državnega polfinalnega turnirja v šahu. Po četrttem kolu je v vodstvu Makedonec Sofrevski, na bohinjski pionirji na vseh treh katerega pred pričetkom turnir-

ja ni nihče računal, da bo tako nevaren tekmeč za najvišja mesta. Gorenjska predstavnica se za sedaj kar dobro držita in če bosta tako vzdržala do konca turnirja, si bosta prav gotovo priborila spet vstopnico za državno finalno prvenstvo.

III. kolo: Cuderman : Bradvarevič remi, Bertok : Lukič remi, Bulat : Puc remi, Vukovič : Crepinšek 1:0, Bidev : Tot 0:1, Sofrevski : Miličević 1:0, Nikolčič : Smailbegovič 0:1, Smederevac : Tomšič 1:0.

IV. kolo: Cuderman : Sofrevski remi, Smailbegovič : Vukovič prekinjeno v dobljenem položaju za črnega, Lukič : Bulat remi, Miličević : Smederevac remi, Tomšič : Bertok prek. (v izmenjeni poziciji), Crepinšek : Bidev prek. (črni stoji bolje), Puc : Nikolčič prek. (partija se bo verjetno končala neodločeno) in Tot : Bradvarevič remi.

FaBo

KAMEN

spotiske

ULICA OVIRA PROMET
V Železnikih mnogo gradijo in obnavljajo. Stari trg pa Železnikom ni v ponos. Na hišah se kažejo še sledovi minule vojne.

In ne samo to. Glavna ulica, če jo tako imenujemo, je tako ozka, da ovira promet. Na slika kaže glavni trg v Železnikih.

NOVO — BREZ SHRAMB
V Selcah gradijo nov stanovanjski blok. Vsekakor — vse povhvalo vredno, saj tudi v Selcah kot povsod drugod primanjkuje stanovanje. Kot kaže slika, bo nov stanovanjski blok prav lep. S stanovanji pa je

drugače. Čeprav na zunaj kaže, da bodo stanovanja lepa in dobro urejena, so vsa stanovanja v tem bloku brez shramb. Le na kaj so mislili projektanti in tudi tisti, ki so načrt tega stanovanjskega bloka sprejeli?

Zaključek Tedna prometa v Kamniku

Za zaključek tedna prometa v Kamniku je bilo v petek v sejni dvorani občine predavanje o problemih prometa. Predaval je tovarš Vinko Kapun, šef prometnega odseka. Dvorana je bila zasedena bolj kot pri katolički prireditvi. To je bil obenem tudi dokaz, da je bil pouk o varnosti prometa na cestah začeten. Upamo, da se bodo po tej akciji tudi prometne razmere izboljšale. Razstava o vzrokih prometnih nesreč, si je vsak dan ogledalo okoli 500 obiskovalcev.

Svobode iz Kranja bo ob tej priliki uprizorila »Upor Kotorskih mornarjev«, ki je bil neposredno odmev velikih dogodkov v Rusiji 1917. leta. Mimo tega pripravljajo osnovne organizacije SZDL in šole kot tudi delovni kolektivi svoje posebne proslavbe od 5. do 7. novembra. Na teh proslavah bodo poleg govorov sodelovala s kulturnim programom razna društva, ki se na to že dalj časa pripravljajo.

<img alt="A black and white photograph of a group of people gathered in front of a building, likely a stadium or arena, which is identified as the location for the closing of the week's traffic in Kamnik. The people are dressed in various styles, some appearing to be officials

MIMI
MAKI
KONCIVIGENCI 84
ROMAN

Potem sta se pomenkovala skoro kot prijatelja. Ana je sključema sedela na svojem stolu in čakala, kdaj bosta začela govoriti o njej, toda nobeden je ni omenil. Nato je bila užaljena zaradi tega, ker nista govorila o njenih zadavah, prav takor bi ne bila pomembna vredna. Malo pred odhodom je stric Filip povedal nečaku, da bo plačal njegovo polovico dolga in da bi kaznoval Ano, je dostavil, da se ne bo vknjižil, ti tisočaki naj bodo del Aleševe dedičine po njem. Ko se je poslovil, Ani niti roke ni ponudil, samo mimogrede je zamomljal: „Tebi naj pa Bog pravo pamet da,“ in šel. Aleš ga je spremiljal pred hišo in stric mu je za slovo čvrsto stresel roko in mu naročil, naj pride k njemu, kadar ne bo vedel, kako mu je ravnati.

Ana je ostala sama v zgornji hiši, čutila se je čisto poraženo. Stric jo je pustil v stiski, pustil zato, ker se ni hotela odreči Dominiku. Prav nič ni vedela, kako se bo rešila iz zagate, toda niti za trenutek ni pomisnila, da bi se odrekla Dominiku. Njena ljubezen je bila takor zapozneta nageljnou kvetu obsojen, da ga popari prva slama, kljub temu pa je cvetel in hlepel po soncu.

Ko se je stric odpeljal in Aleš vrnil v kovačnico, je prišel Dominik. Ni se začudila, ko ga je ugledala v zgornji hiši, kamor še nikoli ni stopil. Bil je ves sajast po rokah in obrazu, samo usnjeni predpasnik je odložil.

„Misil sem te vprašati, čemu je prišel gospod Filip?“ je rekel brez ovinkov.

Ana je začutila, da ji je Dominik najbližji človek na svetu, bližji kot stric, bližji celo kot brat, in da se more edino nanj opreti, sicer na nikogar. Stekla je k njemu in mu vrgla roke okrog vrata.

„Dominika, saj si lahko misliš... zaradi tebe je prišel in zaradi mene!“

Narahljo jo je odrinil in se nasmehnil. „To sem si mislil,“ je rekel. „Kar ve Špan, kmalu izvedo v Železnikih. Najbrž ti je branil, kaj?“

„O, je! Toda jaz sem mu povedala... Dominka, saj me imam rad?“ je vprašala vsa skrušena in mu proseče gledala v obraz.

„Seveda te imam rad.“

Cimdalje tesneje se je prižemala k njemu in mu šepatala: „Nisem mogla utajiti, zares, nisem mogla, čeprav sem spočetka hotela. Pa saj je vseeno, ali ne?“ Samo skrbi me, ker stric zdaj noč plačati dolga na moji polovici...“

Spet jo je odrinil od sebe in jo potisnil na stol. „Vsa sajasta boš,“ je rekel. Potem je stal sredi sobe, težak in čokat, gubal čelo in razmišljal. Ano je nenadoma obšla misel, kakovo čudno je, da se tla ne zamajajo pod njegovo težo. Bil je živo nasprotje Aleša, ki je malo prej stal na istem mestu, vitek kot vrbova šiba. Spet je čutila, da veje od Dominika moč, ki je sama ni imela. Ljubila ga je, njeno čustvo je bilo prvinsko, pridrlo je na dan kakor jeseńska povodenj, ki podre in razruši vse pred seboj.

„Koliko je treba plačati?“ je vprašal Dominik.

„Več kot dva tisoč.“

„Tako?“

„Da, tako.“

Dominik je trdo stisnil ustnice, tako trdo, da so se mu mišični vozli napeli. Brada, ki si je že od nedelje ni obril, mu je zaštrlela naprej in njegov obraz je bil bolj robat kot navadno. Računal je, kako naj plača Anin dolg in s tem reši svoje premoženje, saj je zatrudno računal s tem, da bo kmalu gospodar Anine polovice. Ta trenutek ni imel dovolj denarja.

PRODAJA DEKLET NA DALJNEM VZHODU

Ta pojav je posledica velike revščine in okoliščine, da ženska ne dobi zaposlitve izven doma — Izredna lepotica, namenjena javni hiši, stane okrog 3 milijone lir

Nedavno so mi v nekem nočnem lokalnu v Singapuru ponudili, da za 300 dolarje kupim neko 16-letno dekle,« piše ameriški reporter John Carlov. S to grozno trgovino se pečajo predvsem Kitajci, ki žive v deželah izven ljudske republike Kitajske: po Formozzi, Malaji, v Hongkongu, Maku. Tam živi okrog 12 milijonov Kitajcev, kamor so se preselili že pred nekaj stoletji ali pa pred nekaj desetletji. Po uradnih podatkih je med njimi najmanj 50.000 deklet, ki so jih prodali kot sužnje in ki žive kot take.

Oobičaj prodajanja otrok ženskega spola se je razvil na Kitajskem že pred mnogo stoletji, v praksi pa je postal do zmage Maočetungovega gibanja; v drugih deželah Daljnega vzhoda, kjer žive Kitajci, pa je tudi še danes vedno v veljavici.

Kdo prodaja dekleta?

Lastni starši. Ogromna večina izseljenih Kitajcev živi v strašni bedi, nadavno pa imajo mnogo otrok. Tam kjer grozi lakota, so vsaka ženska usta odveč. Ženske se ne morejo zaposliti

izven doma, in zato smatrajo otroke ženskega spola za »prekletstvo«, in starsi jih prodajo brž ko se jim ponudi prijaka. Kdo pa so kupci?

V redkih primerih premožnejši zakonski pari brez otrok. Tedaj gre v tem primeru dejansko za počerjevanje. Mnogo pogosteje so primeri, da se »mui-tsai« (kar pomeni »mlajša sestra«, a v prenesenem primeru »nezelenega sestra«) proda bogatejšim družinam, ki je ne počerijo, ampak jo kupijo kot navadno služkinjo. Premožnejši družine rešujejo tako na najcenejši način vprašanje služinčadi ker »mui-tsai« mora delati v hiši vse, kar ji ukažejo, nima pa pri tem nobenih pravic. Oobičajno je sicer dobro hrnjena, dobiva določeno število oblačil in se z njo dobro ravna, a ne more zapustiti službe, če ne plača »odkupnine«, ki znaša prav toliko, kolikor je gospodar zanj plačal. Ker pa ne sprejemata nobene plače, ostane služkinja do smrti.

Najbolj grozna je tretja oblika kupovanja suženj. To delajo ljudje, ki se pečajo s trgovino s človeškim blagom. Le-ti jih naknadno prodajo ali ljudem, ki potrebujejo priležnice; zelo pogosto pa se dogaja, da ta dekleta prodajo v javne hiše.

Cena teh poslednjih je najvišja. Če gre za lepotice, more ta cena znašati tudi do 5000 dolarjev (okrog 3 milijon din).

Preprodajalc in trgovci z »rumenim blagom« so izvrstno organizirani. Ščitita pa jih dve tajni organizaciji, za kateri se ve samo ime in dejavnost, kolovodij pa niso nikoli prijeli. Prva se imenuje »Ang Bin Hui«, druga pa »Vak Ki«. Glavni namen teh organizacij je v tem, da se ponovno polastijo tistih deklet, ki bi pobegnile iz hiše bogatega Kitajca, ki mu je bila prodana kot priležnica, ali iz javne hiše. Če to slučajno ščiti policija, se nanjo izvrši atentat.

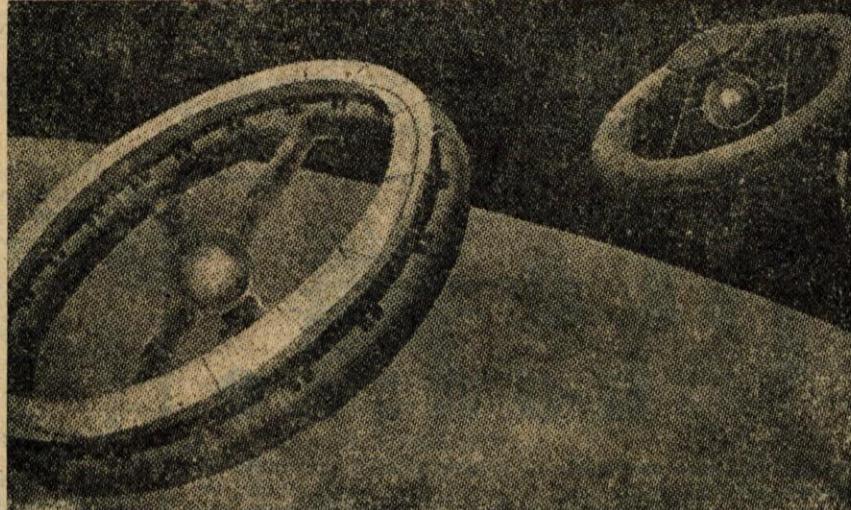
Policisti strokovnjaki menijo, da je samo v nekaj poslednjih letih bilo na ta način ubitih nekaj tisoč takih deklet v Hongkongu, Singapuru, na Malaui, v Makau.

Policija v Hongkongu, Makau in drugod je odkrila desetino posebnih »šol«, ki so organizirane po sistemu vojašnic, v katerih so posebni učitelji poučevali dekleta od 13 do 15 let v poklicu, ki so jim ga namenili; v poklicu prostitutke v velikih javnih hišah pristaniških mest Daljnega vzhoda. V vsaki od teh »vojašnic - šol« je bilo nekaj desetin deklet, ki so se pripravljale za ta grozen poklic. »Sole«, ki so jih odkrili, so sicer razpustili, njihove voditelje pa poslali v zapor, toda ve se, da je takih »šol« mnogo in da še nadalje »obratujejo«.

Prvi poizkus sovjetskih znanstvenikov je uspel. Umetni satelit že skoraj mesec dni kroži okoli našega planeta. S tem je dosežen velik uspeh v znanosti in zdaj samo še pričakujemo, kdaj bo v vesolje poletel tak satelit,

za uresničitev svojih načrtov — postaj, ki naj bi pripomogle k uspešnim poletom na druge planete.

Na slikah vidimo načrte medplanetarnih ladij. Lahko je opaziti, da med ruskim in ameriškim načrtom ni bistvenih razlik.

Medplanetarni ladji kot si ju zamišljajo Rusi (levo) in Američani

s katerim bodo prebivalci našega planeta potovali na najbližje planete — »sosedje«.

Toda učenja so izračunali, da bo vsaj za sedaj za potovanje na Mesec ali Mars potrebno imeti v vesolju tudi postaje, kjer bodo zaloge pogonskega goriva razni servisi in podobno. Takšne postaje danes imenujejo »umetni mesec« ali pa tudi medplanetarne ladje. Načrte za te imajo že gotove Američani, Rusi in Angleži. Kdo bo prvi osvojil vesolje pa se ne moremo reči, le po zadnjem uspehu Rusov z umetnim satelitom, skoraj moramo dati prednost njim v tem tekmovanju. Večno pa to, da se vse tri omenjene dežele z maržično naglico pripravljajo

ZA RAZVEDRILO

BREZ BESED

venih sprememb. Načrt Angležev pa je pravzaprav kombinacija ruskega in ameriškega. Prostor za posadko je v zunanjem obroču, ki se do vrtel okrog svoje osi tako, da bo centrifugalna sila nadomeščala privlačnost zemlje.

Angleški načrt »umetnega meseca«

Zanimivosti

VSAKO URO 5000 ROJSTEV

Po podatkih demografskega urada pri Organizaciji združenih narodov se roditi na vsem svetu vsako uro 5000 otrok. Isto urad je ugotovil tudi razmeroma zelo velik porast prebivalstva bolj ali manj po vseh deželah. Največji prirasteči so zabeležili v ZDA, kjer se je število prebivalstva povečalo v enem letu za 7 milijonov. Porast prebivalstva po vsem svetu pa je v zadnjih letih skoraj 50 milijonov letno. To ni toliko posledica večjega števila rojstev, kolikor znižanja smrtnosti in podaljšanja povprečne življenske dobe.

ULTRA-ZVOČNA ZAŠČITA LADIJ

Znanstveniki so izdelali posebno napravo, ki z ultra-zvočnimi valovi varuje ladjin trup pred morskimi rastlinami in živalmi. Naprava nenehoma sleduje ultra-zvočna nihanja na površini trupa in jih preko posebnega prenosnika spreminja v ultrazvočne pulze, ki preprečujejo rastlinam in živalim dostop do ladjinega trupa.

ŽELEZO IZ PLASTIČNE MASE

V Veliki Britaniji proizvajajo železne plošče in drogove, ki so prevlečeni s posebno plastično maso, s katero obvarujejo železo pred oksidacijo in vplivom kislin. Plastično maso pritrđijo na železo s posebnim procesom stiskanja. Tako železo je uporabno zlasti za vlaganje v zemljo in v vodo, ker so tu kemične reakcije številnejše.

SONČNA URA

Sončna ura, razsvetljena v Chicagu. Uro je treba postaviti samo na sonce. En sončen dan je dovolj, da ura teče cel mesec.

sec. To čudo napravijo selenske celice, ki spremene luč v električni tok, ki se zbirajo v akumulatorski bateriji.

Po padcu Metternichovega režima je Kranj na poseben način doživel prevratne dneve marca 1848. Vesti z Dumaja sta kranjskim meščanom prinesla trgovca Rudolf Lokar in Konrad Pleiweiss, pesnika Prešeren pa je o njih obvestil Karel Florjan. Pesnik se je dobro novic razveselil, bil pa je mnenja, da je vse to prišlo petdeset let prejzgodaj, ker ljudje še niso bili zreli za politično svobodo in vsled neizkušenosti ne bi znali uveljaviti svojih pravic.

Prevratno gibanje je zajelo sprva vse sloje, raznih podvidov pa resnežni meščani, med njimi tudi Prešeren, niso odobravali. Ko so namreč v nedeljo 19. marca raznili nezadovoljni zvezdeli o demonstracijah v Ljubljani, so proti večeri pod vodstvom gostilničarja Ivana Holzerja in bivšega Pagliaruzzijevega oskrbnika Aleša Feldnerja navalili na stanovanje komisarja Ivana Pajka in mu sporočili, da je razrešen svojih dolžnosti. Nato je množica odšla v Kranju krvavi boji, so ulanci pognali konje in pridrveli po roženvenskem klancu (Savski breg) na trg. Ob ponedeljkih je bil v Kranju tržni dan in na trgu polno živahnih sejmarjev. Ulanci so že naprili silice na »krvoločne upornike«, ko je okrožni glavar spoznal položaj in poslal ulance na Staro pošto, sam pa odšel v mestno hišo.

Z varnost in zaščito meščanov ter preprečitev neresnih izgrevov so tudi v Kranju v prevratnih dneh ustavili narodno stražo, ki je majha štela že 275 mož in imela lastno godbo s 24 godbenikti. Glavni poveljnik je bil Konrad Lokar, njegov pribočnik Ivan Holzer, stotnik prve kompanije Jakob Jalen, druge pa Ivan Mayr. Pesnik Prešeren je bil baje vojaški sodnik, kirurg Tomaz Pirc pa vojaški zdravnik. Ko so kranjski gardisti po znagi Radeckega pri Custozi prejeli dvesto pušk na kamen, so močno patruljirali po mestu, streljali ob nedeljah po poldne na Gaštejskem pašniku (prostori današnje Iskre) na tarčo, še rajši pa delali izlete v sosednje kraje in krepko povabil.